

LEADER Helyi Fejlesztési Stratégia tervezési útmutató

2023-2027 - Programozási időszak - KAP Stratégiai Terv

TERVEZET

Tartalom

Rövidítések jegyzéke.....	2
Bevezetés.....	3
1. A HFS és a KAP ST kapcsolata.....	3
2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése.....	5
3. A HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása	6
4. Horizontális célok.....	7
4.1 Esélyegyenlőség	7
4.2 Fenntarthatóság és környezetvédelem	8
5. A 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések.....	8
6. Külső koherenciák azonosítása	8
7. Helyzetfeltárás	10
7.1 Helyi és helyzeti energiák bemutatása	10
7.2 SWOT analízis.....	16
8. A stratégia beavatkozási logikája	20
8.1 A stratégia jövőképe	20
8.2 A stratégia célhierarchiája	20
8.3 Az indikátorok megadása	21
9. Cselekvési terv	22
9.1 Az intézkedések leírása	22
9.2 Együttműködések	29
9.3 Kommunikációs terv	30
9.4 Egyéb, a HACS által megvalósított projektek	32
10. Monitoring és értékelési terv.....	32
10.1 Monitoring	32
10.2 Értékelési terv leírása.....	33
11. Indikatív pénzügyi terv.....	34
Mellékletek	35

Rövidítések jegyzéke

EU Európai Unió

HACS Helyi Akciócsoport

HF Helyi Felhívás

HFS Helyi Fejlesztési Stratégia

IH Irányító Hatóság

KAP Közös Agrárpolitika

KAP ST Közös Agrárpolitika Stratégiai Terv

LEADER Közösségi kezdeményezés a vidék gazdasági fejlesztése érdekében

SWOT Erősségek, Gyengeségek, Lehetőségek, Veszélyek elemzés módszer

VP Magyarország - Vidékfejlesztési Program 2014 - 2020

Bevezetés

A 2014-2020 közötti programozási időszakra szóló Helyi Fejlesztési Stratégiánk célja az volt, hogy a meghatározza azokat a megvalósítandó célokat, irányokat, amelyek lehetővé teszik az EU2020 Stratégia uniós forrásainak felhasználását, az EMVA, valamint a hazai Vidékfejlesztési Program és annak LEADER célkitűzéseiben megfogalmazott célok mentén. A BDIVE LEADER 2007-2013 közötti programozási időszakban megalapozott, jól felépített, sikeres Helyi Vidékfejlesztési Stratégia alapján közel 1,2 milliárd Ft fejlesztési forrás felhasználását tette lehetővé helyi partnerei számára. A 2014-2020-as időszakban a működési területünkön – 17 településre 24 411 fő lakosságszámra – 465.738.348 Ft fejlesztési forrás és 120.846.199 Ft működési forrás felhasználását tette lehetővé a hazai szabályozás. 2014-2020 közötti programozási időszakra szóló Helyi Fejlesztési Stratégia lehetővé tette, hogy a HFS és ezen belül a LEADER források, a rendelkezésre álló alacsony forrásallokáció ellenére innovatív, egyedi megoldásokkal és a helyi partnerek részvételével hozzájáruljanak a térség további fejlődéséhez, kiegészítve az egyéb forrásokból megvalósuló térségi fejlesztéseket. Egyesületünk teljes területe - mint a Szobi járás - szerepel a 290/2014. (XI.26.) Kormányrendeletben, amely a kedvezményezett járások besorolásáról határoz.

1. A HFS és a KAP ST kapcsolata

A KONKRÉT KAP-CÉLKITŰZÉS kódja és leírása

SO8 - A foglalkoztatásnak, a növekedésnek, a nemek közötti egyenlőségnek – és többek között a nők mezőgazdasági tevékenységekben való részvételének –, a társadalmi befogadásnak és a helyi fejlesztésnek az előmozdítása a vidéki térségekben, a körforgásos biogazdaságot és a fenntartható erdészetet is beleértve.

Az EREDMÉNYMUTATÓ kódja és leírása

R.38 A helyi fejlesztési stratégiák által érintett vidéki népesség aránya

Beavatkozási logika

A beavatkozás a vidéki térségek és közösségek területileg kiegyensúlyozott fejlesztésében jelentős szerepet vállaló, az ország térségeiben már működő vagy megalakuló HACs-ok számára biztosít támogatást. Az intézkedés keretében a HACs-ok a KAP ST céljaihoz illeszkedő, a helyi fejlesztési igényeknek megfelelő HFS-t dolgoznak ki. Az IH által jóváhagyott HFS-ben a HACs-ok olyan fejlesztési célokat határoznak meg, amelyeket a térségi szereplők valósítanak meg.

A HFS-t annak tartalma és minősége, valamint a megvalósításhoz szükséges kapacitás alkalmassága alapján az IH hagyja jóvá. A HFS-ek tartalmának kialakítása a HACs-ok kizárólagos feladata és felelőssége, amelyhez a beavatkozás biztosítja a szükséges pénzügyi keretet. Amennyiben egy HFS a kiválasztási kritériumok alapján nem fogadható el az IH által, az visszaküldésre kerül javítás céljából az érintett HACs részére. Az IH a HFS-eket a KAP ST elfogadását követő 12 hónapon belül hagyja jóvá.

A HACS működtetéshez kapcsolódó tevékenységek mellett, a HACS legfontosabb feladata a helyi közösség motiválása, aktivizálása és segítése úgy, hogy az új lehetőségek, ötletek felszínre kerüljenek és megvalósuljanak a HFS céljainak megfelelően, továbbá a HFS közösség általi kidolgozása és megvalósítása, valamint a hálózatépítés más HACS-okkal belföldön és a határon túl. Ennek keretében a HACS-ok támogathatják a projektötletek pályáztatás történő kidolgozását is, amennyiben a projekt megvalósítása a HFS céljaihoz illeszkedik.

A LEADER program hét alappilléreinek megvalósítása

- 1) Területalapú megközelítés: a LEADER HACS által lefedett terület egy homogén, összefüggő vidéki egység, ami nem minden esetben felel meg a közigazgatási határoknak. A működési terület településeit és lakóit a közös identitás, hagyományok, szokások, történelem vagy akár földrajzi helyzetük köti össze. Ez a megközelítés működőképes, a valós igények jobban körülhatárolható és pontosabb fellépéseket tesz lehetővé.
- 2) Alulról építkező megközelítés: egyes fejlesztések, programok megvalósulása eredményesebb és hatékonyabb, ha a helyi viszonyokat, erőforrásokat ismerő helyi lakosok, szervezetek fogalmazzák meg az elérni kívánt célokat, fejlesztési igényeket. A HFS megfogalmazása során a LEADER HACS-ok ösztönzik a helyieket, hogy vegyenek részt a közös munkában, gondolkodjanak közösen térségük jövőjének fejlesztésében. A „bottom-up”, vagyis alulról építkező típusú koncepcióknál kiemelt jelentőségű a helyi közösségfejlesztés, az együttműködés, a mindenki számára kezdeményező stratégia kidolgozása és annak végrehajtása.
- 3) Innovativitás: a sajátos, alulról jövő szükségletek feltárásának kiemelt szerepe van az újítások tekintetében. A LEADER program innovatív jellege a helyi erőforrásokra támaszkodik, valamennyi területen jelennek meg egyedi, új ötletek helyi szinten.
- 4) Integrált megközelítés: a LEADER program egyik legfontosabb alapja nem egy ágazat fejlesztési programja, hanem a vidéki térségek fejlesztésére irányuló tevékenységek és ágazatok közötti kapcsolat. A közösen megfogalmazott stratégiákban az intézkedések bármilyen szinten történő, multiszektorális megközelítése, összekapcsolása pozitív hatásokat indukál, hozzájárul a program sikerességéhez.
- 5) Sajátos irányítási és finanszírozási módszerek: a LEADER programban a decentralizáltság többek között a döntéshozatalban és a rendelkezésre álló források felhasználásában mutatkozik meg. Ez a sajátosság a helyi igényekre reflektál. Az elv alapja, hogy a térség problémáit a helyi szereplők ismerik leginkább, így ők a legkompetensebbek a fejlesztések kidolgozásában és megvalósításában.
- 6) Hálózatépítés, együttműködés: a LEADER HACS-ok és egyéb szervezetek közötti hálózatok meglétének alapja a helyi tapasztalatok, jó gyakorlatok és eredmények terjesztése, cseréje, a tudás, akár a munkamódszerek továbbadása. A hálózatépítés hozzájárul az elszigeteltebb vidéki térségek integrálásához és fejlesztéséhez. A hálózatok révén a HACS-ok együttműködésben is fogalmazhatnak és valósíthatnak meg fejlesztési célokat.
- 7) Helyi partnerség(ek), HACS-ok helyi szintű szerepvállalása: a háromoldalú partnerségek központi szerepet töltenek be a LEADER programban. A HACS-ok által koordinált stratégiák megfogalmazása és megvalósítása a különböző szervezetek és ágazatok képviselői együttműködésében valósul meg, kiemelve a kölcsönös érdekeken alapuló partnerségek kialakítását, mélyítését.

Irányadó jogszabályok:

- 2021/1060 EU rendelet (kiemelten a 33. cikk)
- 2021/2115 EU rendelet

2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése

A térségi szereplők, a térség közösségeinek bevonása akkor lehet sikeres, ha ezt kellően megalapozott elemző-, tervezőmunka előzi meg.

A Helyi Fejlesztési Stratégia készítésénél a széles nyilvánosság bevonásával az elsődleges cél, hogy valóban olyan stratégia kerüljön kialakításra, amely a térség lehetőségein, adottságain és fejlesztési igényein nyugszik, illetve azokra reflektál.

Az egyesület a LEADER elvet követve célul tűzte ki, hogy alulról építkezve, közös munkával készíti el ezt, a jövőre nézve fontos fejlesztési dokumentumot.

Célja, hogy reális képet adjon a környezeti, társadalmi változásokról, meghatározza azokat a pontokat, melyek a külső környezet változása miatt korrekcióra szorulnak, illetve új intézkedések bevezetését indokolják. Továbbá cél, hogy az eddig elért eredmények, megvalósult fejlesztések hatására keletkezett újabb igények is beépüljenek a stratégiába. Mindezek alapján egy olyan alapidokumentum összeállítására törekedett a Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület elnöksége, munkaszervezete, egyesületi tagjai a meghívott tagokkal és fórum résztvevőkkel együtt, amely a 2014-2020-as programozási időszakban szakértők bevonásával készített stratégiájából kiindulva valóban tükrözi a térség folyamatosan változó igényeit.

A közös és eredményes tervezés érdekében, az elsődleges célok között szerepelt a térség szereplőinek mozgósítása, kreatív energiáinak felszabadítása, párbeszéd generálása a problémákról és azoknak lehetséges megoldásairól és a résztvevők érzékenyítése a társadalmi kérdések iránt.

A bevonás mértéke és módja szerint különböző „résztvételi lépcsőkben” kerültek meghirdetésre az egyeztetések, fórumok, az adott szereplőhöz és fejlesztési tevékenységhez mért optimális szintek alapján. A tervezés folyamatában a hangsúly a funkcionális-, illetve interaktív részvételen volt, amelyeknek köszönhetően a bevont partnerek és az érintettek közös munkája volt jellemző.

A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület a Helyi Fejlesztési Stratégia elkészítése során nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy a tervezési folyamatba széles körben bevonja a nyilvánosságot.

A tervezési folyamat, és a hozzá kapcsolódó dokumentumok elsősorban elektronikus úton kerültek meghirdetésre, illetve elektronikusan formában lettek tájékoztatva az érdeklődők. Az egyesület hivatalos honlapján, a www.borzsonyleader.hu honlapon és Facebook oldalon, a Dokumentumtárban, HFS tervezés dokumentumai elnevezésű mappa került létrehozásra, amelybe frissen felkerülnek az anyagok.

A stratégia elkészítéséhez, az egyesület a kiírás előtt megkezdte a munkát, a térség minden szegmensével felvette a kapcsolatot. Hirdettünk az egyesület honlapján és Facebook oldalán is.

A 17 település önkormányzata részére megküldésre került a „Település szintű adatbegyűjtés” elnevezésű űrlap, amely a települések helyzetelemzésével kapcsolatos információkat gyűjtötte össze. Az eredmények feldolgozása után 2022-es adatokhoz jutottunk a településekről elsősorban társadalmi-, gazdasági- és infrastrukturális adottságokat illetően.

A nyilvánosság számára az ötletek, térségi igények felmérésére kiküldésre került projektötlet adatlap. Az adatlapot minden fórumon hirdettük, illetve az egyesület honlapjára is felkerült, valamint kiküldésre került hírlevélként a feliratkozók részére. Az egyesület 2022. decembertől tette lehetővé a projektötlet adatlapok eljuttatását a munkaszervezet irodájába elektronikus úton (borzsony.duna@gmail.com, [Google űrlap](#)) vagy személyes (2628 Szob, Park utca 1.) úton. A nyilvánosságát a fentiekben felsorolt elektronikus, írott felületeken és személyes megbeszélések keretében biztosította.

3. A HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása

Az akcióterület állandó lakosainak összesített száma 25 660 fő, amely megegyezik a programokban érintett népesség számával, mivel a HACS-ot alkotó mind a 17 település teljes területtel jogosult a támogatásra. Ez a létszám elegendő a fejlesztések megvalósításához, miközben lehetővé teszi az interakciókat. Egyesületünk teljes területe - mint a Szobi járás – szerepel a 290/2014. (XI.26.) Kormányrendeletben, amely a kedvezményezett járások besorolásáról határoz.

A térség földrajzi homogenitását éppen a geográfiai adottságok változatossága adja. A 17 településből 10 határmenti, amely egyben azt is jelenti, hogy Szlovákia mellett az Ipoly képezi természetes határukat. További 5 település a Dunakanyar bal partján, a Börzsöny lábánál helyezkedik el, a tőlük északra lévő területek hegycsúcsokkal (Magosfa 915 m, Csóványos 938 m, Nagy-Hideghegy 864 m, Nagy-Inóc 813 m) tagoltak. Az akcióterület nagy része egybeesik a Duna-Ipoly Nemzeti Park területével, amely a Börzsöny, az Ipoly és a Duna mellett egyértelműen befolyásolja a tájhasználat lehetőségeit.

A térség településeinek társadalmi helyzetét számos közös vonás jellemzi. Kiemelendő a – magyarországi vonatkozásban már általánosnak mondható – népesség-fogyás, melynek fő okozói az elöregedés és az elvándorlás (ez alól csak Kismaros képez kivételt). A múltban történt közigazgatási összevonások és a határ mentiségből adódó sokszínű kultúra megnehezíti a társadalmi koherencia kialakulását, azonban az élő és sokrétű hagyományok segíthetnek egy közös identitás, identitástudat létrejöttében.

A gazdasági folyamatok alakulását a kedvezőtlen társadalmi mutatók is befolyásolják. A munkaképes korú népesség hiánya miatt a legtöbb településen alacsony a foglalkoztatottak aránya és magas a 45 év feletti, tartósan munkanélküliek száma. A gazdasági ágazatok közül a mezőgazdaságon belül – a természeti adottságokból következően - az erdő-, vad- és vízgazdálkodás a legjelentősebb tájhasználati formák. A nagy múltra visszatekintő (bogyós) gyümölcsstermesztés újjáélesztése az akcióterület gazdasági arculatának egységesítését és a helyi termelők közötti kapcsolatok fejlődését jelenti. A térség települései fontosnak tartják a turisztikai vonzótényezők kiaknázását is, amelynek közös profilja a Börzsönynek köszönhetően a bakancsos- és kirándulóturizmus lehet.

A területi koherenciát a korábbi együttműködések határon átnyúló kezdeményezésekkel próbálták erősíteni. Ezek főleg az előbb említett helyi termékek körére épültek és a termelők lehetőségeit, ismereteinek bővítését kívánták támogatni.

Kimagaslóan sok projektötlet adatlap érkezett vissza munkaszervezeti irodába elektronikus úton, illetve személyes konzultációkra is sor került. Az ötletek kategorizálásával beazonosíthatóvá váltak azok a szegmensek, amelyeket az itt élők általános fejlesztési területként (alapszolgáltatások fejlesztése, ár- és belvízvédelem elleni védekezés, kerékpáros turizmus, népi hagyományok tovább örökítése) megjelöltek.

Az előző évek tapasztalatai alapján a civil szervezetek és azok tagjai jelentik a legnagyobb számú erőforrást; a különböző fórumokon arányuk meghaladja a 40 %-ot, a munkacsoport megbeszéléseken az 50%-ot. Az érdeklődők fennmaradó részét a köz- és a vállalkozói szféra képviselői teszik ki nagyjából egyenlő mértékben. A korábbi időszakhoz képest nagyobb arányban látogatták magánemberek a tervezéshez kapcsolódó megbeszéléseket. Ezek alapján elmondható, hogy a térségben erősen jelen van a fejlődési hajlandóság.

4. Horizontális célok

4.1 Esélyegyenlőség

Közép-Magyarország régió, amelynek része az egyesület által képviselt terület, a fejlett kategóriába tartozik, emiatt nem jogosult megfelelő mértékű kohéziós támogatásra. Az **egy főre jutó GDP** alapján Pest megyét megelőzi több olyan megye is, amely része a konvergencia programnak, ilyen Komárom-Esztergom, Győr-Moson-Sopron, Fejér vagy Vas megye annak ellenére, hogy a Közép-Magyarországi régió az egy főre jutó GDP tekintetében első helyen van az országban.

A legmegdöbbentőbb az, hogy míg a többi megyénél látunk egy lassú felzárkózást az országos átlaghoz addig Pest megyében **lemaradást** találunk/tapasztalunk.

E mellett az **akciócsoport által lefedett térség a hátrányos helyzetű területek közé tartozik.** Ipolytölgyes megtalálható az átmenetileg kedvezményezett települések jegyzékében (105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet 3. melléklete alapján), Nagybörzsöny pedig a társadalmi – gazdasági infrastruktúráis szempontból kedvezményezett települések jegyzékében szerepel (105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet 2. melléklet).

Ha a járás területét nézzük, látjuk, hogy egy fejlődő, de még kevésbé fejlett, illetve egy fejletlenebb térségről van szó:

1. Alsó Ipoly-menti települések: jellemzően még a rossz megközelíthetőség, elöregedő, képzetlen társadalmi összetétel, alacsony szolgáltatás színvonal, alacsony vállalkozás-sűrűség, az agrárgazdaság, élelmiszer-ipar tévesztése jellemző.
2. Dunakanyar települései: jobb szolgáltatási színvonal, számos vendéglátó és turisztikai szolgáltató, jobb közlekedés és megközelíthetőség jellemzi, de tovább fejlődésre van szükség ezeken a településeken is.

Néhány településen működnek szociális intézmények, mint pl. öregek otthona, nevelőotthon, fogyatékosok számára működő otthon.

Működik az otthoni szociális ellátás is idősek számára. Ezt a szociális rendszert tovább kellene folytatni és kiterjeszteni, hiszen az elöregedéssel küszködő településeken tovább nő azoknak a száma, akiknek szükségük lesz erre a szolgáltatásra. Továbbá egyre több településen található egyedül élő idős ember, akinek szüksége lenne a segítségkérés formájának megoldására, helyi gondozás igénybevételére.

Fontos lenne a térségben a következőket fejleszteni, hogy fel tudjon zárkózni az akciócsoport által képviselt terület is legalább a magyarországi átlaghoz. A Szobi-járási komplex fejlesztése szükséges.

1. Térségi szintű, foglalkoztatás-bővítési célú turizmusfejlesztés
2. Alternatív helyi, térségi és hálózati gazdaságfejlesztés
3. Határ mentiségből adódó hátrányok felszámolása
4. Települések energia önellátó képességének fokozása
5. Helyi kultúra-, és közösségek fejlesztése
6. Több lábon álló gazdaságának dinamizálása
7. Lemaradó térség komplex fejlesztése
8. Közlekedésfejlesztés
9. Települési infrastruktúra fejlesztés az élhetőbb, fenntarthatóbb lakókörnyezetért
10. Fenntartható, hatékonyan működő, a klímaváltozáshoz alkalmazkodó épített és természeti környezet kialakítása
11. Társadalmi innováció-, megújulás-, a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem

4.2 Fenntarthatóság és környezetvédelem

Térségünk szinte minden települését érinti a Duna-Ipoly Nemzeti Park, valamint a Natura 2000 természetvédelmi terület. Földrajzi adottság, hogy itt terül el a Börzsöny hegység, jelentős élővizekkel. A Duna és az Ipoly folyók mentén található 11 település, a Dunakanyar települései és Nagybörzsöny kiemelt turisztikai célpontjai. Jelentős az átmenő turistaforgalom.

A Natura 2000 területek nagysága a Börzsönyben közel megegyezik a védett terület összes kiterjedésével. Legjellemzőbb ide tartozó növénytakasulások bükkösök, a gyertyános-tölgyesek, a cseres-tölgyesek, valamint a folyó menti mocsárterek. A Natura 2000 hálózat kijelölésének célja a biológiai sokféleség fenntartása, megőrzése a közösségi jelentőségű élőhelytípusok és a vadon élő növény- és állatfajok élőhelyének megőrzése által. A 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ (1) szerint a természetmegőrző vidékfejlesztés; az ökológiai vidékfejlesztés; a szennyezés megelőzése, minimalizálása, az újrahasznosítás; a takarékoság a kimerülő készletekkel; és az értékvédő gazdálkodás a megújuló energiaforrásokkal nem szabad, hogy csak hangzatos frázis legyen. Segíteni kell a megújuló energiaforrások hasznosítását, az energiahatékonyság javítását, a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítását.

Ugyanakkor a nagy kiterjedésű védett területek miatt kialakult a térségben egy kettősség. Ezeket a területeket nem lehet szántóként megművelni, csak legelőként, kaszálóként (csak a nappali kaszálás) lehet hasznosítani, de állatállomány hiánya miatt így nem tudják hasznosítani.

A környezetvédelem, a szennyezés megelőzése, minimalizálása céljából, az alternatív energetikai megoldások fejlesztésére is nagy hangsúlyt kellene fektetni a térségben. Jelenleg a fűtéskorszerűsítés fontos lépés lenne, hiszen sok településen a szénnel és fával fűtés a legelterjedtebb megoldás, viszont a környezeti szempontból nem a leghatékonyabb forma. A korszerű energetikai rendszerek kiépítése, fejlesztése egy fontos szempont a térség számára.

5. A 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

A 2014-2020 programozási és az átmeneti 2021-2022-es időszakban is arra törekedtünk, hogy az egyesület mind a 17 települése és annak lakosai is ki tudják használni az Európai Unió által nyújtott támogatásokat, ami térségünkre vetítve 465 millió forintot jelentett.

Eredményes intézkedések:

A fejlesztési forrásból különösen helyi vállalkozásfejlesztésre, illetve a helyi termékek és szolgáltatások fejlesztése terén vettek igénybe támogatást, amely a legnépszerűbb célkitűzés volt. Az ilyen jellegű fejlesztések voltak például a falusi szálláshelyek kialakítása és fejlesztése, gép- és eszközbeszerzéssel járó technológiai fejlesztés, méhészet korszerűsítése, mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódó fejlesztés, marketing tevékenységek fejlesztése stb.

Ezen kívül jelentős támogatásban részesültek a helyi közösséget szolgáló fejlesztések közül a sportolási és szabadidős tevékenységek infrastruktúrájának fejlesztésére benyújtott pályázatok is, jellemzően eszközbeszerzés útján.

Továbbfejlesztendő intézkedések:

Turisztikai szolgáltatóközpont és a Fecskeház felhívásainkra bár érkeztek támogatási kérelmek, melyek sikeresen meg is valósultak, azonban a stratégia tervezésekor sokkal nagyobb igény mutatkozott az ilyen jellegű felhívásokra, a ténylegesen beérkezett projektek számához képest. Ennek okán a stratégia tervezése során a valós igényfelmérésre nagyobb hangsúlyt fektettünk.

A 2014-2020-as programozási időszakban beérkezett támogatási kérelmekből kiindulva a 2021-2027-es programozási időszakban is nagy hangsúlyt kell helyezni a helyi vállalkozások, valamint a civil

szervezetek fejlesztésére, valamint a turisztikai tevékenységek ösztönzésére, főként az alsó Ipoly-menti térségben.

Nagyon sok önként vállalt feladatot teljesítettünk, bemutattuk magyarországi partnereknek, külföldi vendégeknek, hogy a Dunakanyar bal partja is csodálatos, az Ipoly-menti kis településeink mind-mind ékszer.

Ahol csak tudtunk, részt vettünk a településeink életében, rendezvényein. Fórumokat, megbeszéléseket, rendezvényeket, nyílt közgyűléseket tartottunk, kihasználtuk a közösségi oldalakat is arra, hogy elérjük az embereket.

Eddigi tevékenységek közül a térségben rendezett falunapok, helyi termékes rendezvények, az országos és regionális rendezvények (REL Expo), valamint nemzetközi (Észt-Szlovák-Magyar) kapcsolatok kiépítése jelentette, melynek célja a fiatalok helyben tartása, helyi termékek fejlesztése, helyi termelői kultúrákkal kapcsolatos tudás átadás volt.

Működési költségeinket végig a meggondolt gazdálkodás jellemezte, a működési költségeink terhére is pályázatokat írtunk ki.

- A helyi kapcsolatokat erősítették, a közösséggé formálódást, az egymásra figyelést segítették az Egyesület saját pályázatai is (mind a gyerekek, mind a felnőtt korosztály körében).
- Térségünkre kíváncsi külföldi delegációkat fogadtunk. Fontosnak tartjuk ezeket a látogatásokat, hiszen a megvalósult projekt látogatásokkal egybekötött program alkalmával lehetőség nyílik a közvetlenebb párbeszédre, kapcsolatépítésre is.
- Egyre több helyi piac nyílik egyesületünk területén, felismerve azt, hogy segíteni kell a helyi termékek piacra jutását. Ennek elősegítése érdekében egyesületünk is működtet helyi termelői piacot, jól felszerelt infrastruktúrával Szobon, melyet saját megnyert pályázatunk útján indítottunk el.

Nemzetközi pályázat keretében szintén a térségi zöldség- és gyümölcsstermelés és feldolgozás fellendítését, valamint a kézműves hagyományok továbbvitelét, valamint a termelők képzését tűztük ki célul.

Összességében elmondható, hogy a 2014-2020-as, valamint a 2021-2022-es átmeneti időszakban a HFS-ben megfogalmazott célokat sikerült a célkitűzéseken és az intézkedéseken keresztül összhangba hozni az EMVA forrásból finanszírozott pályázatokhoz. A pályázatok lehetővé tették a pályázók részére a megfogalmazott igények tényleges megvalósítását.

Elmondhatjuk, azt is, hogy büszkék vagyunk az elért eredményekre!

Eredményességi mutatók:

- Eredményes gazdaságfejlesztés (főképp turizmusfejlesztés és helyi termék- és szolgáltatásfejlesztés).
- Eszközbeszerzés terén a non profit szervezetek céljai elérésének támogatása.
- Élénk érdeklődéssel kísért felhívások, nagyszámú pályázók, nyertesek.
- LEADER jogcímben alulról jövő kezdeményezett pályázati felhívások a térség igényének figyelembevételével.
- Folyamatos tagfelvétel biztosítása a kezdetektől (2 egyesületi tag ajánlásával).
- Folyamatos kapcsolattartás magyar és külföldi akciócsoportokkal, egyesületünk bemutatása országos rendezvényeken.
- Folyamatos egyeztetés a Szobi járás területén vállalkozókkal, helyi termelőkkel, önkormányzatokkal, közétkeztetőkkel, egyre élénkülő civil szervezetekkel.
- A térségen belüli együttműködések, a közös gondolkodás és a járási marketing alapjainak lerakása.
- Egyesületünk megnyert pályázataival is segítette a helyi termékfejlesztés-, a helyi termelői piacok kialakításának úttörő jellegének-, turisztikai összefogás elindításának biztosításával.

Módosításra, vagy további fejlesztésre szoruló tevékenységeink:

- Gazdaságfejlesztési mutató emelése több mint ...%-ra a Közép-Magyarországi Régió besorolása miatti kevés rendelkezésre álló forrás lehető leghatékonyabb felhasználásával.
- Egyéb források felkutatása nagyobb számban a kevés fejlesztési forrás miatt.
- Területi kommunikáció, marketing erősítése.
- Térségen belüli együttműködések hatékonyabb egyeztetése, együttműködések ösztönzése a megnyert pályázatok hasznosulása érdekében.

6. Külső koherenciák azonosítása

Különös figyelmet fordítottunk a HFS készítése során a 2014 – 2020-as Operatív Programok beavatkozási területeinek átvizsgálására. Tervezett intézkedéseink több területen is hozzájárulnak más OP-k céljainak a megvalósításához, amelyek közvetve vagy közvetlenül is befolyásolhatják a helyi szereplők forráshoz jutását.

A következő OP-kat vizsgálatuk meg:

- Vidékfejlesztési Program (VP)
- Digitális Megújulás Operatív Program Plusz (DIMOP Plusz)
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP Plusz)
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz)
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz (IKOP Plusz)
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz)
- Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz (MAHOP Plusz)
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz)
- Végrehajtás Operatív Program Plusz (VOP Plusz)
- Határigazgatási és Vízügyi Operatív Program Plusz (HÁVOP Plusz)
- INTERREG V-A PROGRAM (szlovák – magyar)
- Magyar Falu Program

A továbbiakban kidolgozás alatt...

7. Helyzetfeltárás

7.1 Helyi és helyzeti energiák bemutatása

A **Börzsöny- Duna- Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület** a Szobi Járás területén található 17 települést fogja össze. Természetföldrajzi elhelyezkedést tekintve az egyesület illetékességi területe a Börzsöny-hegység nyugati és déli részén, valamint az Alsó Ipoly völgyében, valamint a Dunakanyar bal parti területein helyezkedik el. Három zsákfalu (Nagybörzsöny, Perőcsény és Tésa) valamint két város (Nagymaros és Szob) is található a területen. A térség területe 2022-es KSH adatok alapján 438,31 km², népessége 25660 fő. A terület háromnegyedét a Duna-Ipoly Nemzeti Park fedi le.

A kistelepülésekből álló térségben a hetvenes évek összevonásai maradandó és pozitívnak nem mondható nyomot hagytak a térség településein, melyek a természeti adottságok és az országhatár melletti fekvés által meghatározott sokszínű, de kompakt térséget alkotnak. A térségben halmozódó rossz helyzetek következtében erős társadalmi erózió következett be. A közös sors és a térség adottságai egyaránt szükségessé tették, hogy a történelmi sérelmeket félre téve, kialakuljon a térségi együttműködés hagyománya a közszolgáltatások biztosítása terén éppúgy, mint a területi folyamatok koordinációjában vagy a fejlesztési projektek megvalósításában.

1. Térszerkezeti adottságok

Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület által képviselt terület **közlekedés** szempontjából megosztott. Míg a déli területek élvezik a főváros közelsége által adott előnyöket, addig az északi települések közlekedése nehézkes. A települések a térség fő közlekedési útvonala (12. számú főútvonal) mentén helyezkednek el, amely a Duna és az Ipoly vonalát követve halad észak-déli irányban. Bernecebaráti és Kemence lakói a 2-es számú utat Kemencén, a Nagyvölgy úton közelítik meg, amelyet nemrég nyitott meg az Ipoly Erdő a lakosok számára. Ez az út azonban rossz idő esetén nehezen járható. Leágazó mellékútvonalon hat település közelíthető meg, zsákjellegű település három található a térségben (Nagybörzsöny, Perőcsény, Tésa). A településképet a hagyományos falusias kép jellemzi.

A legközelebbi autópálya csomópontig minden település legalább fél órára található, és ennél még nagyobb távolságra van a főváros, ami jelen esetben a megyeszékhely is. Négy olyan település van a térségben, amely bármilyen főbb csomóponttól több mint fél óra távolságra található, sőt a megyeszékhely és az autópálya csomópontok eléréséhez ezeknek a települések lakóinak közel egy órát kell utazni.

Ugyanakkor nem csak a nagy távolságok érintik hátrányosan a települést. Hiányzik a határon átnyúló tömegközlekedés. A 2014 -2020-as ciklusban épült meg Ipolydamásd és Helemba közötti híd. Ennek hiánya, nem csak a közlekedést nehezítette meg, de gazdasági hátrányai is voltak. Hátrányosan befolyásolta a munkavállalást, a gazdaságok fejlődését, a térségek közötti együttműködést, a helyi termelők termékeinek az értékesítését is.

A határ közelsége pozitívan érinti a területünket főleg hagyományőrzés, kultúránk fenntartásában. Ezek az ún. falunapokon, testvértelepülések közötti kapcsolatépítésben jelennek meg.

Amennyiben a közlekedés turisztikára kifejtett hatását nézzük, a főváros közelségéből adódó közlekedési adottságok - közút, vasút, kerékpárút – lehetővé teszik a térség egészének turisztikai fejlődését, melyhez társul a speciális helyi – vízi, 3 db keskenynyomtávú kisvasúti – közlekedési infrastruktúrája, de ez is inkább a járás déli részén található településeiről mondható el. A felső rész pont az előbb felsorolt adottságok hiánya miatt elmaradottabb. De ezekhez fontos lenne olyan szolgáltatásoknak is társulnia, amelyek kiegészítik a látnivalókat, pl. falusi vendégasztal, lovas tanyák, kalandparkok stb.

2. Környezeti adottságok

A térség kedvező környezeti-, táji-, természeti-, és kulturális adottságokkal rendelkezik.

A Börzsöny-hegység az Északi- középhegység része, területe kb. 600 km², vulkanikus hegység, amely ebből adódóan magas hegycsúcsokkal és gerincekkel tagolt felszíni forma (legmagasabb csúcsai: a Magosfa 916 m, a Csóványos 938 m, a Nagy-Hideghegy 864 m a Nagy-Inóc 826 m). Négy kistájra lehet osztani (Északi-Börzsöny, Központi-Börzsöny, Délnyugati-Börzsöny, Dél-Börzsöny), amelyek mindegyike érinti az egyesület területét. Említést érdemelnek a hegység déli részén kialakult kismedencék, amelyek a vulkanikus mozgások nyomán alakultak ki (Márianosztra-, Kóspallagi-, Szokoljai-, Királyréti medence).

A területet a Duna-Ipoly Nemzeti Parkhoz tartozó 18 ezer hektár erdőterület uralja.

Az Ipoly folyó a Börzsönyt északról megkerülve, annak nyugati oldalán dél felé haladva folyik a szlovák-magyar határ mentén, majd Szobnál éri el utolsó szakaszát és torkollik a Dunába. Jelentősebb mellékvizei az illetékességi területen a Kemence-patak és a Börzsöny-patak.

Növényzetét tekintve erősen degradált, a folyó menti homokterületek nagyrészt elakadosodtak.

A térséget legnagyobb vízfolyása a területet dél felől határoló Duna, amely magas vízhozamú, a nemzetközi hajózás fő útvonala, kapcsolatot jelent Budapest és Bécs között, azonban elválasztja a közúti közlekedéstől, a pilisi oldaltól a térséget. Ebből a szempontból a Duna kulcsszerepe vitathatatlan, hasznosítása sokoldalú. Mint vízi út ma még csak részben kihasznált, az európai integráció előrehaladásával azonban a dunai hajózás bővülése prognosztizálható. A vízminőség javulása szükséges ahhoz, hogy a Duna és az Ipoly rekreációs jelentősége a jövőben növekedjen.

A védett területek a **Duna-Ipoly Nemzeti Park** területéhez tartoznak, szinte mind a 17 település területét érinti a védett kategóriába tartozó terület. A legnagyobb védett területekkel rendelkező települések: Nagybörzsöny, Kémence, Perőcsény és Bernecebaráti.

A **NATURA 2000** területek nagysága közel megegyezik a védett terület összes kiterjedésével.

A térség környezeti állapota a **levegő minőségét** tekintve jónak mondható, mivel a terület egésze mentes a jelentősebb szennyező forrásoktól, de a fokozódó környezetterhelés sajnos az akciócsoport területét is fenyegeti. Légszennyezettséget elsősorban a lakossági fűtés és a közlekedés okozza. A térségben található vízfolyások **vízminősége** változó, a kisvízfolyások minősége jó állapotú pl.: Bernecei-patak, Börzsöny-patak vagy Kémence-patak. Az Ipoly, mint a térség második legnagyobb vízfolyása gyenge állapotú. A vízminőséget befolyásoló szennyező források közül jelentősek a kommunális szennyvizek és a települési csapadékvizek, valamint hulladék elhelyezése. A településeken tájsebek is megjelennek, ilyenek az illegális hulladéklerakók a bányaterületeken, (andezit bánya, Szob; mészkőbánya, Zebegény).

Ezen adottságok mellett is fontos lenne környezeti szempontokat figyelembe véve és azt erősítve, a megújuló energiahasznosítás előtérbe helyezése, hiszen jelen helyzetben ez a térség egy újabb gyengeségeként említhető, aminek a környezeti hatása mellett gazdasági hatása is lenne a térségre.

A térség legjelentősebb **földhasználati módja** az erdő, amely az összes terület több mint 55%-át teszi ki. A terület kezelését és gazdálkodási feladatait döntő többségben (77%) az Ipoly Erdő Zrt., kisebb mértékben (23%) magángazdálkodók végzik (a gazdálkodással, fakitermeléssel érintett erdőterületek aránya kb. (9%). Jelentősebb erdő területek a térség magasabb (300 m feletti) térszínein találhatóak összefüggő erdőségek formájában. Az erdő területek kb. 77 %-a védelem alatt áll, és a Duna-Ipoly Nemzeti Park területén helyezkedik el.

A Börzsöny erdeiben jelentős a vadgazdálkodás (vadászat) is. Továbbá jelentős a szántó, mely a térség területhasználatának kb. 23 %-át teszi ki, tehát igen jelentős ennek a földhasználati módnak az aránya. A jellemző földhasználatok még a gyümölcsösök (10%-os területarány). A településeken a gyümölcsstermesztésnek azon belül is a bogyós (málna, ribizli) gyümölcsösök termesztésének és feldolgozásának nagy hagyománya van. A legelő területek szórtan helyezkednek el, kb. 5%-os arányban.

3. Társadalom állapota

Az akciócsoport által lefedett terület **összlakossága 25 660 fő**. Két város és tizenöt község található a térségben. A legnagyobb település Nagymaros, 5069 lakossal, a legkisebb pedig Tésa, 93 lakossal.

Tésa és Perőcsény a két legmagasabb öregségi mutatóval rendelkező település. Mindkét település zsákfalú, és a két legkisebb községünk. A településeinket pár éve már nem jellemzi fogyás, sok az új betelepülő, főleg családok, és ezzel együtt a természetes szaporodás is igen magas, 4,7 ezrelék. Valószínű, a jó földrajzi helyzete, a vidékies hangulata és a fővároshoz való közelsége és ezzel együtt a jó közlekedés is közrejátszott abban, hogy a térséget sújtó népességfogyás pozitívvá alakuljon.

Végzettség szempontjából, amennyiben az akciócsoport teljes területét nézzük, az országos átlagtól nem marad el, viszont már a Pest megyei adatokkal összehasonlítva van némi lemaradásunk. Ha külön, településenként nézzük, akkor látni lehet, hogy öt kiemelkedő település van, ami a teljes akciócsoport által lefedett térség átlagát megemeli, és árnyalja a képet, de a Szobi Járás többi tizenkét települése lemarad az országos átlagtól. A legrosszabb értékek Ipolytólgyesen vannak, háromszor kevesebb azoknak az aránya, akik legalább érettségivel rendelkeznek, mint Kismaros esetén. Itt figyelembe kell

venni azt is, hogy Ipolytölgyesen van egy fogyatékkal élők otthona (Szent Erzsébet Otthon) is, ami az adatokat negatívan befolyásolja. A 105/2015 (IV. 23.) Kormányrendelet alapján a település bekerült az átmenetileg kedvezményezett települési besorolásba. Emellett Tésán, Ipolydamásdon és Márianosztrán is alacsony a legalább érettségivel rendelkezők aránya, messze lemarad a járás átlagától, a 30 százalékot sem éri el. A térség vállalkozóinak, szolgáltató szektorának munkaerő igényeit nehéz kielégíteni a helyi munkaerő kínálatból, mert hiányzik a keresletnek megfelelő jól elérhető rendszeres szakképzési lehetőségek nyújtó intézmények.

Olyan betöltetlen álláslehetőségek jelennek meg, amelyeket szakképzettség hiányában nem tudnak kihasználni. A diplomával rendelkezők nehezen találnak térségünkben munkát, leginkább Vácon vagy Budapesten helyezkednek el, sokszor munkahely közelébe költöztetve családjukat. Három településen nincsen sem óvoda, sem általános iskola: Ipolytölgyes, Tésa, Perőcsény. Az általános iskolások és óvodások száma összefügg a település lakosság számával, de vannak „gyűjtőpontok” is, ilyen Bernecebaráti, ahova a Nógrád megye szomszéd településeiről, valamint Kemencéről, Tésáról és néhány gyerek Vámosmikoláról és Perőcsényről is oda jár. Szob, Kismaros, Nagymaros, Szokolya, Zebegény és Letkés is ilyen település. Ezért is fontos lenne a megfelelő közlekedés a térségben, hogy ne csak a munkahelyükre utazók, hanem az iskolás gyerekek is kényelmesen és időben elérhessenek az iskolákba, óvodákba. (A szobi gimnáziumban tanuló bernecebaráti és kemencei fiataloknak a reggel 6 órás busszal el kell indulni, mert más lehetőség nincs, viszont így a tanítás kezdetéig negyvenöt percet kell várakozniuk.)

A **foglalkoztatottak** arányát megnézve itt is vannak lemaradó települések. A Pest megyei átlagot csak három település haladja meg, Kismaros, Ipolydamásd, Verőce. Három településen a foglalkoztatottak aránya az ötven százalékot sem éri el: Nagybörzsöny (49,1%), Márianosztra (29,7%), Ipolytölgyes (28,8%).

A munkanélküliségi ráta is hasonló képet fest. Négy település kiemelkedik a térségből az alacsony mutatójával, ezek Kismaros, Szob, Zebegény és Tésa. Pest megye munkanélküliségi rátája alacsonyabb, mint az országos érték, de ha a 45 év feletti regisztrált munkanélkülieket nézzük, akkor a megye lemarad az országos átlaghoz képest, viszont az akciócsoport által képviselt terület jobban szerepel a magyarországi átlagánál. Ennek ellenére vannak ebből a szempontból hátrányos települések, mint Ipolydamásd és Perőcsény, ahol a regisztrált munkanélküliek majdnem fele 45 év feletti. Ezeket a munkanélkülieket a tartós állálatlanság fenyegeti, hiszen ebben a korban nehéz már munkát találniuk, nehezebben alkalmazzák őket. Három település: Bernecebaráti, Nagybörzsöny és Letkés, ahol a munkanélküliségi ráta magas, jóval meghaladja a Pest megyei átlagot, viszont ezzel szemben a 45 év feletti, regisztrált munkanélküliek aránya alacsony. Ezeken a településeken jelentősen több azon fiatalok aránya, akik nem találnak maguknak megfelelő állást. Ez a folyamat ahhoz vezet, hogy elköltöznék más a közeli városokba, vagy a fővárosba, ezzel a települések elöregedését is meggyorsítva. Tapasztalataink alapján ez a munkaerő a képzett fiatalokat takarja, akiknek a szakképzettségüknek megfelelően nem találnak munkát, így a költözés mellett döntenek. A térség imázsa folyamatos átalakuláson megy keresztül, negatív irányba, ahogy a fiatalok körében végzett kutatás eredményei is alátámasztják. Az általunk, **fiatalok (16-35 évesek) körében végzett kutatás**¹ alapján a megkérdezettek nagy többsége nem a saját lakhelyén, hanem közelebbi városokban (Rétság, Vác), vagy a fővárosban dolgozik és/vagy tanul. A főváros elszívó hatása itt is megjelenik. A dolgozó fiataloknak nagy része, arra kényszerült, hogy elhagyja lakhelyét, főiskolát, vagy egyetemet végzett, vagy esetleg most van folyamatban a diploma megszerzése. Fontos volt számunkra megtudni, melyek azok a fő szempontok, ami miatt visszatérne a településre, illetve mekkora ezen fiatalok körében a vállalkozó kedv. Válaszaik alapján arra van szükségük, hogy szakmájuknak megfelelő munkahelyet találjanak a településen, vagy a szomszédos települések valamelyikén. Fontos az is, hogy megfelelő bérezést biztosítson, és a közlekedés is megfelelő legyen. Volt olyan válaszadó is, aki nem ragaszkodna a szakmájához, csak lenne munka, de mivel nincs, így kénytelen elhagyni a települést. A megkérdezettek több mint fele belevágna egy vállalkozásba, amennyiben az biztosítaná a lakhelyen való megélhetést. Többségben turizmussal szeretnének foglalkozni. Említések között szerepelt a gyümölcstermesztés, gyógyszertár nyitása, vagy

a kézműves foglalkozások. Akik elzárkóznak a vállalkozás indításától, azoknak egy része azért teszi, mert a szakmája nem megfelelő egy vállalkozás indításához (pl. pedagógus). De sokan azt gondolják, hogy túl nagy a kockázat, nincs tapasztalatuk, tudásuk ezzel kapcsolatban, és nem érzik magukat erre felkészültnek, vagy a jelenlegi adózási előírások miatt nem tartják megoldásnak a vállalkozást. Ezért is gondoljuk azt, hogy a helyi fiatalokat segíteni kellene abban, hogy ne csak anyagi támogatást, hanem megfelelő tudást, információt is megkapjanak egy vállalkozás elindításához. Fontos lenne olyan marketing, pénzügyi és gazdasági képzéseket indítani, amelyek kifejezetten arra szolgálnak, hogy egy kezdő vállalkozót felkészítsenek a gördülékeny vállalkozás irányításra. Ezeknek a képzéseknek gyakorlatinak kell lenniük, és az adott helyzethez, jelentkezőkhöz kell igazodniuk.

A kutatás eredményeiből az is kitűnik, hogy a munkaerő-kereslet és -kínálat nem elégíti ki egymást. A magasabb iskolai végzettséggel rendelkezőknek kevesebb lehetőségük van elhelyezkedni, viszont azok a vállalkozások, amelyek szakmunkásokat keresnek, nem tudják feltölteni a megüresedett posztokat, mert nincsenek megfelelő szakemberek az állás betöltésére. Emiatt is fontos lenne olyan szakmai képzéseket indítani, amelyek gazdasági adottságainkra építenek, lefedik a helyi keresletet, lehetőséget adnak munkahelyteremtésre, és ezzel együtt beindíthat egy olyan pozitív gazdasági folyamatot, amely demográfiai is hatással lenne a térségre (csökkenne az elvándorlás és ezzel együtt lassulna az elöregedés).

A térség nehéz helyzetét az is mutatja, hogy az egyesület területén a **szükséglakások** száma a megyei adatokhoz képest magasabb az országos adatnál is. Csak három település, a fővároshoz legközelebb található Kismaros, Zebegény, Nagymaros esetében alacsonyabb a szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül, mint a megyei átlag. A többi település rosszabbul teljesít a megyei átlagnál és tizenhárom település az országos átlagnál is rosszabb helyzetben van. Itt is a lista végén Ipolytölgyes áll 38,9 százalékkal, ezt követi Ipolydamásd és Nagyörzsöny. Sok településen a létező szükséglakások felújításra szorulnak, így használni nem vagy csak korlátozottan lehet.

A térség **csatornázása és ivóvíz hálózata** elmarad az országos átlagtól. Az akciócsoport területén van öt település, amely nem rendelkezik csatornarendszerrel, Bernecebaráti, Kemence, Tésa, Perőcsény, Vámosmikola. Az ivóvíz ellátás minden településen hálózaton belül elérhető, de **a hálózatba kapcsolt lakások aránya sajnos tíz százalékkal lemarad az országos, de a megyei átlagtól is.**

A **gázfogyasztók** száma is messze elmarad a Pest megyeiek számától. **Az egész térségben a Pest megyei átlagértéket egy település sem éri el**, ahol a gázfogyasztók száma, száz lakosra bontva 82,1, ebből a szempontból legfejlettebb település Zebegény sem éri el ezt a számot.

Az internet ellátottságban nagy eltérés van a települések között, míg az akciócsoport délen található településein kiemelkedően magas a 1000 Mbps sávszélességre képes vezetékes internet hozzáféréssel rendelkező lakosok száma, addig Perőcsény (36,8), Ipolydamásd (49,2), Nagyörzsöny (76), Ipolytölgyes (94) községekben a 100 főt sem éri el ez a szám. Mivel sok esetben a távmunkának ez a fő alapja, fontolóra kellene venni az internet hozzáférés fejlesztésének a lehetőségét a lemaradó térségekben.

A társadalmi problémák kezelésében, megoldásában a **civil szektornak** is nagy szerepe van, ezért is fontos ezeknek a szervezeteknek a jelenléte, hiszen a helyi önkormányzatoknak, intézményeknek sok esetben sem kapacitásuk, sem anyagi forrásuk sincs arra, hogy a problémákat maradéktalanul megoldják. Az aktív civil szervezetek jelenléte nagy segítség egy település életében, ha csak a közösségi élet szervezésében is veszik ki a feladatukat, de fontos lenne a lakosság szemléletformálásában játszott szerepük is. **A regisztrált nonprofit szervezetek ezer lakosra jutó száma Magyarországon 12,6 db volt 2013-ban. Az akciócsoport területe nem marad le ettől a számtól, 11,3 db nonprofit szervezet jut ezer lakosra a térségben. Vannak kiemelkedő települések, mint Ipolytölgyes, ahol 26,3 db, míg ezzel szemben Bernecebarátiban 4,4 db civil szervezet jut ezer lakosra.**

A civil szervezetek mellett, vagy velük együtt megjelennek a vallási közösségek is. A Ciszterci Nővérek fontos szerepet vállalnak a közösségben. Gyümölcsfeldolgozással, méhészettel is foglalkoznak. Ugyanakkor rendszeresen fogadnak vendégeket és működtetnek egy orvosi rendelőt is. Működik a térségben Baptista szeretetszolgálat, akik rendszeresen meleg ételt biztosítanak a rászorulóknak, a Caritas illetve a református egyház is rendszeresen gyerekeket és fiatalokat táboroztat a térségben.

4. Gazdaság helyzete

Az akciócsoporthoz a határmentiség jellemzi, ami egyik fő lehetősége a területnek. Ezzel a lehetőséggel él is az egyesület az INTERREG V-A program járásba behozatalának segítségével, több helyi piac megalakulásának támogatásával.

A GFK által 2013-ban végzett vásárlóerő-kutatás alapján Pest megyén belül nagy eltérések vannak a járások között. A 18 járás felében a vásárlóerő nem éri el az országos átlagot, ebbe a felébe tartozik a Szobi Járás is. Míg a szomszédságunkban található Váci Járás az országos átlag 104 százalékát éri el, a Szentendrei Járás pedig 116,9 %-ot addig az akciócsoporthoz tartozó területe csak a 98,6 százalékot.

Az egy lakosra jutó **nettó éves jövedelem** a Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület által képviselt területen a 2013-as adatok alapján 712 555,8 Ft volt. Ez az összeg magasabb, mint a magyarországi átlagérték, de majdnem százezerrel kevesebb, mint a Pest megyei nettó jövedelem. Ez mutatja, hogy megyén belül nem szerepel túl jól az akciócsoporthoz tartozó terület. A térségen belül a legmagasabb az egy lakosra jutó nettó jövedelemmel rendelkező település, a kétszerese a legalacsonyabb egy lakosra jutó nettó jövedelmű településnek. Míg Verőcén 851 442 Ft az egy főre jutó éves nettó jövedelem, addig Nagybörzsönyben alig haladja meg a 400 000 Ft-os értéket. A Pest megyei átlagot csak három település haladja meg, Verőce, Kismaros és Zebegény. A lista végén Nagybörzsöny mellett, amely a társadalmi, gazdasági hátrányos települések jegyzékében szerepel -, ott van még Perőcsény, Tésa és Ipolytölgyes. Ha azoknak a körét nézzük, akik aktív korúak és legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkeznek, de rendszeres munkajövedelmük nincsen, ott is Ipolytölgyes és Nagybörzsöny található a lista végén.

Ezek az adatok is azt mutatják, hogy ez a járás Pest megyén belül is gazdaságilag elmaradott térség, melynek nagy szüksége van a fejlesztésre és a támogatásra, hogy elérje a megyei szintet.

A Közép-Magyarországi Régió a fejlett kategóriába tartozik, emiatt nem jogosult megfelelő mértékű kohéziós támogatásra. Budapest része a Közép-Magyarországi Régiónak. A főváros hatással van az egész térségre, valamint az agglomerációs települések is jelentős fejlettséggel bírnak. Az **egy főre jutó 2013-as GDP** alapján, Pest megyét megelőzi több olyan megye is, amely része a konvergencia programnak, ilyen Komárom-Esztergom, Győr-Moson-Sopron, Fehér vagy Vas megye annak ellenére, hogy a Közép-Magyarországi Régió az egy főre jutó GDP tekintetében első helyen van az országban. A megye esetében a GDP növekedési ütem 12,3%-kal alacsonyabb, mint az országos átlag, ez jelentős lemaradást jelent a többi megyéhez képest. Fontos tény, hogy míg a többi megyénél látunk egy lassú felzárkózást az országos átlaghoz képest, addig Pest megyében egy 9,5% pontos lemaradás könnyelhető el.²

A **tájhasználati módok** kedvező arányából adódóan az **ökológiai gazdálkodás** és az állattartás feltételei adottak, melyek a speciális gyümölcsstermesztési sajátosságokkal (legfőképpen borsosgyümölcsök és csonthéjasok) kiegészítik a térség mezőgazdasági tevékenységeit. Mivel a térség a nemzeti park területén helyezkedik el és része a Natura 2000 tájvédelmi programnak is, a gazdálkodásra alkalmas területek olyan adottságokkal rendelkeznek, melyeket az ökológiai gazdálkodásban ki lehetne használni. Sajnos a térség ezen adottságokkal nem él teljes mértékben, van még kihasználatlan lehetőség. Például vadon termő gyógynövények igen széles palettája megtalálható a térségben, de senki nem foglalkozik ezeknek a gyűjtésével és feldolgozásával.

Állattartás szempontjából kiemelkedő területek Letkés, Kemence és Márianosztra. Letkésen magas a tyúkállomány, Kemencén a szarvasmarha állomány. Adottak a legelők, kaszálók, azonban hiányoznak a vágóhidak, vágópontok, amelyek jelenléte sokat segítené a gazdáknak a húsfeldolgozásában, kevesebb szállításra lenne szükség, mely nem csak gazdasági, de környezeti szempontból is fontos lenne.

A gazdag gyümölcsstermesztési hagyományokra építkezés az egyik fő jellemzője a térségnek.

Győri és Szabó (2010) leírják, hogy az 1930-as években a Dunakanyar lett az egyik első és mindmáig az egyik legfontosabb bogyóstermő-vidéke az országnak. A termőtáj központja Nagymaros, ahonnan elterjedt a szamócatermesztés a Szentendrei-szigetre, a málnatermesztés az Ipoly mentére és a Börzsöny hegylábi területeire.

A gyümölcsösök (10%-os területarány) nagy kiterjedésű területei Bernecebarátiban, Perőcsényben, Ipolydamásdon, Szobon találhatók. A településeken a gyümölcsstermesztésnek azon belül is a bogyós (málna, ribizli) gyümölcsök termesztésének és feldolgozásának nagy hagyománya van, mégis komoly veszély ennek a hagyománynak a kiveszése. Ezért is lenne nagyon fontos a térségben a feldolgozó üzemek megléte. A helyi, feldolgozott termékek még nem jutottak el olyan szintre, hogy akár az egész ország kedvencévé válhassanak. Ehhez megfelelő mennyiség, minőség, feldolgozó kapacitás, logisztika és marketing munka szükséges, hogy ne csak az önellátásra rendezkedjenek be az ezt felvállalók. Az élelmiszer feldolgozó üzemek kihasználatlanságának, valamint új üzemek megtelepülésének legfőbb oka a széttagolt településszerkezet kapcsán kialakult magas logisztikai költségek. Ez jellemző a helyi termékekre is, a magas árak a népszerűségüknek gyors hanyatlásához és a fizetőképes kereslet elmaradásához vezethet.

A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület által képviselt területen a működő **vállalkozások száma** településenként nagyon eltérő. Minél közelebb található a település a fővároshoz, annál nagyobb számban működnek vállalkozások az adott településen. Ebből is jól látszik, hogy mennyire fontos a megfelelő közlekedési viszony egy térség gazdasága szempontjából. Mikor ezeket az adatokat ezer lakosra vetítve nézzük, akkor nem csak az látszik, hogy a fővárostól való távolság hátránynak számít vállalkozás szempontjából, de a járás adatai is messze elmaradnak a megyei, de még az országos adatoktól is. (Pest megye 69,3 db, Magyarország 65,1 db, **BDIVE akciócsoport területe 51,8 db**). Ebben az esetben is Márianosztra (15,9 db) és Ipolytölgyes (12 db) a sor végén kullognak.

A legtöbb **vállalkozás** (70-80%) különböző tercier szektor területén működik, ezt követi az ipar-, és az építőipar. A vállalkozások alig 1%-át teszi ki a működő mezőgazdasági és működő társas vállalkozások a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágakban. Pedig a helyiek megkérdezése is arra enged következtetni, hogy sokan a mezőgazdaság fellendítésében látják a fejlesztési lehetőségeket. Négy település található, ahol a földművelés aránya meghaladja az öt százalékot: Vámosmikola, Bernecebaráti, Nagy-Börzsöny és Perőcsény.

A térségben leginkább a kis létszámú társas vállalkozások jelennek meg. A társas vállalkozások több mint 80%-a 1-9 fős. Négy településen működik 50 főnél nagyobb vállalkozás: Nagymaroson kettő-, Letkésen, Márianosztrán és Ipolytölgyesen egy-egy 50 főnél több működő társas vállalkozás.

Az **egyéni vállalkozások** területén is vannak kiemelkedő települések, ahol az ezer lakosra jutó egyéni vállalkozók száma meghaladja a 25 főt is (BDIVE átlag 19,4 fő). Ilyenek Nagymaros, Szokolya, Zebegény és Kemence, míg vannak lemaradó települések is, ahol a 10 főt sem éri el az ezer lakosra jutó egyéni vállalkozók száma, mint Ipolydamásd (2,9 fő), Ipolytölgye (9,6 fő), Nagy-Börzsöny (9,7 fő).

A térségben a mezőgazdasággal foglalkozó termelők több mint egyharmada gyümölcsstermesztéssel foglalkozik, főleg az északi részére jellemző a bogyós gyümölcsök termesztése. Egynegyede zöldségstermesztést végez, amely az aránylag alacsony arány a nem megfelelő talajtípusnak tudható be. A piacokon alig képviseltetik magukat a zöldségstermesztők, leginkább a kereskedőket találjuk meg ezeken a kereskedelmi pontokon. A zöldségstermesztéshez hasonló számban (a mezőgazdaságot végzők kb. egynegyede) találhatók a gabona- és takarmánytermesztők, valamint a legelőkkel rendelkező gazdák

7.2 SWOT analízis

A SWOT jelentősége abban rejlik fejlesztési stratégiánk során – melyre mi is törekszünk -, hogy összeköti a feltárt tényeket, a közösség véleményét a javasolt stratégiával, azáltal hogy megnevezi a fejlesztési szükségleteket és a lehetőségeket a stratégia fő irányvonalainak kialakítása céljából. A vizsgálat részleteinek bemutatása miatt SWOT szöveges elemzését is elkészítünk a társadalom, gazdaság, környezet területére.

(K-környezet, T-társadalom, G- gazdaság, rel - rövid ellátási lánc)

Erősség	Gyengeség
E_K_1 A térség kiemelkedő környezeti-, táji-, természeti és kulturális adottságokkal rendelkezik. E_K_2 Gazdag a hagyományra, valamint a tájjellegre épülő turisztikai vonzásleltár. E_K_3 Fejlődik az ökológiai gazdálkodás és az állattartás a környezeti feltételeknek köszönhetően. E_G_1 Keskeny nyomtávú vasútvonalak épültek. E_G_2 A határ mentiség közlekedési, munkavállalási, nemzetiségi potenciáljainak támogatása, és kapcsolódási pontok kialakítása (Ipoly-híd) E_G_3 Főváros közelségéből adódó közlekedési útvonalak sokrétűsége (a térség déli részében). E_G_4 A mezőgazdasági termékek feldolgozására megfelelő mennyiségű alapanyag áll rendelkezésre és bizonyos termékekre létezik a kereslet is. E_T_1 Gazdag gyümölcsstermesztési és feldolgozási hagyományok élnek a területen. E_T_2 Jó minőségű helyi termékekkel ellátott termelői piacok működnek a térségben E_T_3 A helyben lakó idősök hatalmas potenciált jelentenek az alkonygazdaság és annak szolgáltatói szektora számára	GY_K_1 Megújuló energiahasznosítás aránya alacsony. GY_K_2 Turisztikai desztináció menedzsment hiányzik és térségileg megosztott turisztikai alpinfrastruktúra. GY_G_1 A munkaerő kereslet, valamint kínálat nem elégíti ki egymást GY_G_2 A határon átnyúló közlekedés hiánya nincs jó hatással a terület turizmusára és a kapcsolódó gazdasági ágazatokra GY_G_3 Kapcsolódó feldolgozóipar/üzemek hiányoznak GY_T_1 A térség alacsony fizetőképes kereslet GY_T_2 Elveszni látszódnak a területet jellemző hagyományok - nincs kellő hangsúly fektetve a hagyományok őrzésére és ápolására. GY_Trel_3 Alacsony a feldolgozott termékek aránya, aminek köszönhetően a kínálat bővülése elmarad. Ennek következménye a régi bogyósgyümölcs termőtáj-imázs átalakulása.
Lehetőség	Veszély
L_K_1 A környezeti adottságoknak megfelelő megújuló energiaforrások arányának növelése. L_G_1 Öko-, vadászati-, horgász- és vízi turizmus iránt mutatkozik növekvő kereslet, amelyet integrált (holisztikus) fejlesztésben lehet megvalósítani. (Hiszen a kellő környezeti elemek már rendelkezésre állnak) L_Grel_1 A rel termékek iránt mutatkozó növekvő keresleti trendek, az országos mértékű lakossági szemléletformálásnak köszönhetően L_T_1 A letelepedni kívánó KKV-k képzett munkaerőt kívánnak meg. Olyan KKV-k vonzása, akik a helyben fellelhető szakképzett humán erőforrás kínálatot lefedik	V_K_1 Fokozódó környezetterhelés a külső területről érkező turisztikai forgalom és az ipari tevékenységek externális hatásai miatt. V_G_1 A nem megfelelően összehangolt turisztikai fejlesztések a jelenlegi belső kínálat összeomlását eredményezheti. V_G_2 A kedvezőtlen helyi politikai döntések és a KMR forrásokból való kizárása miatt a feldolgozó üzemek letelepülésének elmaradása V_G_3 Az országos szinten jellemző támogatási struktúra és a képzett mezőgazdasági dolgozók hiánya miatt centralizálódó mezőgazdasági szervezetek kialakulása várható.

L_T_2 Országos szemléletformálási és identitástudat formáló jó gyakorlatok alkalmazása

V_T_1 Az öregedő társadalom nehezíti a fizetőképes kereslet növekedését a rövid ellátási láncban értékesített termelői termékekre.

A SWOT kulcsfontosságú része maga az elemzés, amelynek során a térség adottságait (erősségeit és gyengeségeit) vetjük össze a külső tényezőkkel (lehetőségekkel és veszélyekkel). A listák összeállítása önmagában nem sokban járul hozzá a megalapozott stratégia kialakításához, de négy különböző stratégiai hozzáállást reprezentáló fejlesztési irányt szűrhetünk le (offenzív, fejlesztő, védekező, elkerülő stratégia).

Ennek köszönhetően azonban könnyen határozhatjuk meg azokat a fejlesztési szükségleteket, amelyekre vonatkozóan beavatkozásokat tervezünk a Helyi Fejlesztési Stratégia keretében. Ugyan a beavatkozások pénzügyi forrása zömmel a VP LEADER intézkedése lesz, ugyanakkor megjelenítjük azokat a szükségleteket is, amelyekre a VP más intézkedéséből vagy más forrásból tervezzük finanszírozni.

SWOT mátrix

	Belső erősségek	Belső gyengeségek
Külső lehetőségek	Offenzív stratégia - Helyi kulturális és vallási közösségek fejlesztése, nemzetiségi hagyományok ápolása (generációk közti tudástranszfer elősegítése) vagyis a szemléletformálás és az identitástudat erősítése - Turizmus fejlesztés	Fejlesztő stratégia - Környezettudatosság, megújuló energiák széles körű alkalmazása - Helyi termékek hálózati együttműködésének erősítése - Határmentiségből adódó hátrányok csökkentése, előnyök fokozott kihasználása
Külső veszélyek	Védekező stratégia - Kedvező vállalkozói környezet kialakítása és mentorálása (a vállalkozási kedv motiválása céljából), valamint a vállalkozók közötti együttműködések elősegítése, támogatása.	Elkerülő stratégia - A helyi társadalom demográfiai egyensúlyának helyreállítása

Offenzív stratégiák

Helyi kulturális és vallási közösségek fejlesztése, nemzetiségi hagyományok ápolása (generációk közti tudástranszfer elősegítése) vagyis a szemléletformálás és az identitástudat erősítés (E_K_1, E_K_2; L_T_2)

Térségünk az elmúlt évtizedekben erőteljes gazdasági és társadalmi (előregedés, el/odavándorlás, civil szerveződések) változásokon ment keresztül, melynek következményeként a térség gazdag kulturális, vallási és nemzetiségi hagyományai, örökségei kopni kezdtek. Bár az elvándorlás az utóbbi években lelassult, sőt némely településen megállt, a helyben maradt fiatalok, valamint az újonnan beköltözők egyre kevesebb része elhivatott a térség identitásának elsajátításában, mely részben abból ered, hogy nincs elegendő hangsúly fektetve a hagyományok őrzésére, ápolására. A folyamat megállítására fontosnak tartunk további intézkedések bevezetését.

Turizmus fejlesztés (E_G_1, E_G_2, E_G_4, E_T_1, E_T_2; L_G_1, L_Grel_3, L_T_1)

A térség jellemző gazdasági ága a számos potenciállal rendelkező turizmus, de az ágazat szolgáltatás- és marketingcélú fejlesztésének gátat szab a turisztikai desztináció, az összekapcsolt és összehangolt

(egy vezérfonalra felfűzött) tevékenységek hiánya. Ezen felül napjainkra felmerültek olyan keresleti igények is, amelyeket a helyi kínálat nem tud kielégíteni, miközben az ehhez szükséges szaktudás és alapanyag is rendelkezésre állna a térségben. Az igények kielégítéséhez nagyban hozzájárulna az eddig hiányzó (helyi, turisztikai jellegű termékekre és szolgáltatásokra épülő) KKV-k letelepedésének elősegítése.

Fejlesztő stratégiák

Környezettudatosság, megújuló energiák széles körű alkalmazása (L_K_1; GY_K_1)

Napjainkra a térségünkben is elindult a megújuló energia hasznosítása, viszont további fejlesztésre van szükség ezen a területen. Mára már a befektetés megtérülési ideje olyan reális kereteket öltött, hogy kisebb települések intézményei is gondolkodhattak ezen fűtési rendszer kiépítésében, melynek köszönhetően a fennmaradó kiadások összegét a lakosság igényének szélesebb körének kielégítésre tudnak a jövőben fordítani, valamint nagyban hozzájárulnak a térség környezettudatos szemléletéhez valamint a környezetterhelés csökkentéséhez (ezzel részt vállalva az Unió törekvéseiben).

Helyi termékek hálózati együttműködésének erősítése (L_Grel_3, L_T_2; Gy_Trel_3)

Véleményünk szerint helyi termelőink csak magas szintű együttműködések révén tudják helyi termékeiknek valamint szolgáltatásaiknak előállítási költségeit-, fogyasztási árait csökkenteni (vásárlókör növelés céljából), minőségbeli növekedést elérni, valamint bevételeiket, értékesítési területeiket növelni a mára már felmerült keresleti igények kielégítése céljából. Térségünk határmentiségéből (viszonylagos elszigeteltségéből) adódóan úgy véljük továbbra is fontos az „önellátó térség” koncepció fejlesztése, melyhez többek között hozzájárul majd a jövőben a térségi REL hálózat további fejlesztése és a lakosság identitástudatának és szemléletformálásának intézkedései is.

Határmentiségből adódó hátrányok csökkentése, előnyök fokozott kihasználása (GY_G_2)

A határmentiségből adódó gyengeségeink felszámolása érdekében az ebből eredő előnyök fokozott hasznosítását ösztönöznénk, mint a határon átnyúló együttműködések erősítését, magyar - szlovák közös rendezvények, közös gazdasági - turisztikai projektek megvalósításán keresztül, hiszen az eddig ki nem használt adottságok potenciális együttműködési lehetőségeket jelentenek a térség számára.

Védekező stratégiák

Kedvező vállalkozói környezet kialakítása és mentorálása (a vállalkozási kedv motiválása céljából), valamint a vállalkozók közötti együttműködések elősegítése, támogatása.(E_G_4, E_T_1, E_T_2; E_T_3; V_G_1, V_G_2)

A lakossági összetétel változásának és a KMR-hoz való tartozásnak (pályázati forrásokból történő kimaradásának) köszönhetően a kiskereskedelmi és termelő vállalkozások száma és szerkezete jelentős változást mutat (pl.: alkonygazdaság megjelenése). A fent említett okok miatt fontosnak tartjuk a KKV-k számának növelését, valamint a turizmus fejlesztését (a belső kínálat stabilizálása céljából), szerencsés esetben a kettő együttes megvalósulását. A kiskereskedelmi, vendéglátó egységek és az intézményi étkeztetés további koncentrációját megakadályozná, valamint gazdasági szerkezet összetételét pozitív irányban befolyásolná a megfelelő alapanyaggal és szaktudással rendelkező helyi termék-előállítók, értékesítők további támogatása és palettájának diverzifikációja, illetve az innovatív helyi termékek megjelenése.

Elkerülő stratégiák

A helyi társadalom demográfiai egyensúlyának helyreállítása (GY_T_2, V_T_1)

Elkerülő stratégiánk egyik legfontosabb eleme a helyi társadalom demográfiai egyensúlyának helyreállítása, hiszen jelenleg továbbra is negatív folyamatok (a fiatal korosztály hiánya) jellemzi térségünket. A jelenlegi vándorlási trend nem a fiatalok beköltözését, hanem a középkorúak letelepedését mutatja. Ennek függvényében célszerűnek látjuk a fiatalok otthonteremtésének elősegítését, melyhez a térségi identitásba való bekapcsolódást várnánk el, ezzel is elősegítve a

könnyebb beilleszkedést, a hagyományok ápolását. E program a jelen demográfiai trendekre ad válaszokat, azokat csökkenteni, mérsékelni hivatott, de az intézkedés fő célja, hogy a térség vonzó legyen, a folyamatok megforduljanak és növekedjen a fizetőképes kereslet.

8. A stratégia beavatkozási logikája

8.1 A stratégia jövőképe

Jövőkép
Jó minőségű helyi termékek és szolgáltatások előtérbe helyezésével élhető járás, vonzó településekkel

8.2 A stratégia célhierarchiája

Ssz.	Specifikus célok	Eredménymutatók megnevezése	Célértékek
1.	A vidéki térségekben a mikro- kis- és középvállalkozások fejlesztése, erősítése	1. A támogatással megtartott és létrejövő új munkahelyek száma: 2. A támogatás felhasználása után új férőhelyek száma: 3. Konzorciumi együttműködések száma:	8 db (2 új munkahely és 6 megtartott munkahely) 8 férőhely 2 db
2.	A helyi hagyományokon alapuló, vidéki szellemi és közösségi élet fejlesztését, ismeretanyag átadását szolgáló programok, közösségi kezdeményezések támogatása.	1. A tudásátadásba bevont szereplők száma: 2. Támogatásból megvalósuló tematikus napon résztvevők száma	60 fő 300 fő
3.	Helyi termékek hálózati együttműködésének erősítése, ösztönzése	1. Járási áru és szolgáltatásismertető honlap fejlesztése 2. Járási turisztikai hálózatot igénybe vevők száma:	1 db 20 000 fő
4.	A vidéki térségekben a lakosság humán közszolgáltatásokhoz való hozzájutásának előmozdítása	1. Közszolgáltatást igénybe vevő lakosok száma 2. Okos falu, térinformatikai projektek száma	500 fő 6 db

Intézkedések (beavatkozási területek)		Melyik specifikus cél(ok)hoz járul hozzá			
		1.	2.	3.	4.
1.	Helyi gazdaságfejlesztés és vállalkozások együttműködésének ösztönzése	x		x	
2.	Önkormányzati fejlesztések				x
3.	Civil szervezetek eszközbeszerzésének támogatása		x		
4.	Helyi rendezvények támogatása		x		

Céljainkkal, intézkedéseinkkel az egyesületünk területén élők két legfontosabb igényét próbáljuk enyhíteni.

Az egyik kihívás, hogy Közép-magyarországi Régió speciális helyzetét az okozza, hogy az egy főre jutó GDP tekintetében - Budapest hatása miatt - a közösségi átlag fölött áll, ezért – eltérően a többi hat magyar régiótól – nem jogosult olyan mértékű és feltételrendszerű kohéziós támogatásra, mint a közösségi átlag 75 százaléka alatti legfejletlenebb régiók. Ráadásul az állami támogatási szabályok alapján a vállalkozásoknak adható maximális támogatási intenzitás is alacsonyabb, mint a fejletlenebb régiókban. Budapest és vonzáskörzete (pl. Budaörs) jó gazdasági adatai „felhúzzák” az egész régió átlagát az EU átlag fölé, ezért a régió egésze a 2014-2020 időszakban már a legfejlettebb (ún. „versenyképességi”) régiók közé tartozott, miközben Pest megyén belül a Szobi járás a legfejletlenebb kategóriába tartozna.

Pest megyében ugyanolyan szükség lenne a fejlesztési forrásokra, mint más megyékben, de Budapest és az agglomerációs települések fejlettsége miatt mégsem vagyunk rá jogosultak.

A VP forrásoknál is KMR területe kevesebb támogatási intenzitást kap, mint más régió. Ez a kedvezményezett járás besorolású területek un. elmaradott településeinek leküzdhetetlen hátrányt jelent.

A másik probléma, hogy a 2014-2020-as időszakban több lépést is tettünk a fejlesztési források kihelyezésénél (LEADER célterületek, intézkedések megfogalmazásakor, értékeléskor), hogy a legfejletlenebb régióból, és különösen az lpoly-mente hátrányos helyzetéből közösen keressünk kiutat. Ezért nagy hangsúlyt fektettünk a helyi szolgáltatások, helyi termékfejlesztések segítésére. De több önként vállalt feladatnál is ez vezérelt minket

Jelenleg a 2021-2027-es időszakban a helyi szolgáltatásfejlesztést, turisztikai fejlesztéseket, valamint térségekben a lakosság humán közszolgáltatásokhoz való hozzájutásának előmozdítását és okos falu projektek megvalósítását helyezzük előtérbe. A kérdőíves felmérések is azt bizonyítják, hogy a humán közszolgáltatás hozzáférés fejlesztésére nagy szükség van a térségben.

Mivel a területünk nagy része határmenti térség, így az INTERREG V-A prioritásaira épülő fókuszcsoportos megbeszélések alatt közösen megalkotott fejlesztési irányoknak is helyet biztosítunk a stratégiánkban.

Átfogó célok	
1.	Együttműködő és helyi erőforrásokat felhasználni képes fenntartható és versenyképes vállalkozások megerősödése.
2.	Előnyök fokozott kihasználása, a határmentiségből adódó hátrányok csökkentése.
3.	Javuló helyi társadalmi viszonyokra és esélyegyenlőségre építő közösségek fejlesztése.

8.3 Az indikátorok megadása

A HFS megtervezésénél lényeges, hogy a célok teljesülése mérhető legyen, ezért azokhoz úgynevezett indikátorokat kell kapcsolni.

A HFS-ben kizárólag olyan indikátorok szerepeltethetők, amelyek specifikusak, mérhetőek, elérhetőek, reálisak, teljesíthetőek és legfontosabb: számszerűsíthetőek. Az alábbi példák mentén adják meg indikátoraikat, és mértékegységeiket.

Indikátor neve	Indikátor leírása	Indikátor mértékegysége
Létrehozott munkahelyek száma	A fejlesztés eredményeképpen újonnan felvételre kerülő munkavállalóval(kkal) nő a kedvezményezett által foglalkoztatottak létszáma	2 felvett fő
Megvalósult rendezvények száma	A projekt keretében megvalósuló rendezvények száma	10 db
Beszerzett eszközök száma	A projekt keretében beszerezett eszközök száma	50 db
Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	40 db
Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	10 db
Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	20 db

9. Cselekvési terv

9.1 Az intézkedések leírása

LEADER –forrásból megvalósuló intézkedések

1. Helyi gazdaságfejlesztés és vállalkozások együttműködésének ösztönzése	
Specifikus cél	Kedvező, innovatív együttműködésre képes mikrovállalkozói környezet fejlesztése
Indoklás, alátámasztás	Járásunk területén eddig is a legnépszerűbb gazdaságfejlesztést szolgáló intézkedés volt. A kérdőívek, a személyes megbeszélések tapasztalatai alapján az egyik legnagyobb igény a helyi gazdaságfejlesztésre van. A SWOT analízisben feltártak alapján, a stratégia a gyengeségek hatékony erősítésére és a lehetőségek kihasználására törekszik, kiemelten a helyi termelésre és szolgáltatásra, a térségben meglévő szakmai kapacitásra alapozva. Ezzel is megoldható a foglalkoztatathatóság, akár csak önfoglalkoztatás keretében is. A vállalkozásfejlesztés, turisztikai szolgáltatásfejlesztés, azért is kiemelten fontos, mivel a KMR-ben nagyon kevés a lehetőség vállalkozásfejlesztés igénybe vételére. Ugyanakkor jelentős turisztikai adottságokkal rendelkezünk (kisvasutak, több országos védelem alatt álló épület, a Börzsöny, mint kiránduló hely).

	A helyi termék előállítók segítése: helyi élelmiszerrendszer elemzés alapján, vannak olyan helyi termelők, akik még nem rendelkeznek nagymértékű mezőgazdasági árbevéttel, ugyanakkor felesleget termelnek. A tájazonos fajták koordinált termelése, feldolgozása és értékesítése támogatja a helyi termelők elindulását. Célunk az innovatív és eladható termékek megjelenése. Preferáljuk a térségen belüli együttműködésben (konzorciumban) megvalósuló elképzeléseket, hogy erősítsük az egymástól nem elszigetelt pályázatokat.
A támogatható tevékenység területek meghatározása	1. Működő helyi szolgáltatások fejlesztése új eszközökkel, infrastrukturális és technológia feltételek biztosításával (épületek, építmények építése (felújítás, bővítés, új építés), külső és belső rekonstrukció, energetikai fejlesztése), 2. működő turisztikai szállások, attrakciók fejlesztése az ide látogatók kényelme érdekében, 3. induló és működő helyi termék előállító feldolgozási kapacitás segítése, épület kialakításával, felújításával, eszközök beszerzésével, infrastrukturális feltételek biztosításával, 4. konzorciumi együttműködésben megvalósuló vállalkozásfejlesztés, 5. marketing kiadások önállóan nem támogathatóak, 6. a pályázat szempontjából indokolt immateriális javak beszerzése.
Nem támogatható tevékenység területek meghatározása	Személygépjármű beszerzés Élő állat vásárlás Használt árucikkek beszerzése Mezőgazdasági üzemek beruházásai Támogatási jogosultságok megvásárlása Egyéb, a HFS-ekben meghatározott nem támogatható tevékenységek pl. lágyszárú növények, lőfegyverek, pirotechnikai eszközök beszerzése.
Kiegészítő jelleg, lehatárolás	A KMR településeire nem vonatkozik a GINOP, mint pályázati lehetőség. A GINOP PLUSZ – ban pedig nem tudnak önfoglalkoztató (alkalmazottal nem rendelkező) mikro vállalkozások pályázatot benyújtani. A 3000 STÉ alatti helyi termékfejlesztésre is szüksége van a térségnek, ami VP-ből eddig sem volt támogatott, így a LEADER kiírás katalizátor szerepet tölthet be. A térségen belüli együttműködés csak LEADER program segítségével valósulhat meg.
A jogosultak köre	• mikro vállalkozás (egyéni és társas vállalkozások egyaránt) • őstermelő • adószámos magánszemély • nonprofit gazdasági társaság
A kiválasztási kritériumok, alapelvek	<u>Alapelvek:</u> olyan vállalkozások, őstermelők, akiknek szükséges a kiegészítő támogatás vagy a konzorciumi együttműködés keretében megvalósuló vállalkozásfejlesztés, legalább két együttműködő partner bevonásával, egy projektgazda koordinálásával. Kötelező a projekt által érintett területen a védett természeti és kulturális értékeket megőrizni, a fennálló vagy a beruházás során

	keletkezett környezeti kárt és az esélyegyenlőség szempontjából jogszabályba ütköző nem-megfelelőséget legkésőbb a projekt megvalósítása során megszüntetni. A fejlesztéshez kapcsolódó nyilvános eseményeken, kommunikációjába és viselkedésében a támogatást igénylő esélytudatosságot fejez ki: nem közvetít szegregációt, csökkenti a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket. <u>Kiválasztási kritériumok:</u> • Vállalkozás (ok) bemutatása (gazdasági téren, erősségei, gyengeségei, jogszabályi előírásokon túl igazolt vagy tanúsított minőségirányítási rendszer működtetése) • Fejlesztés szükségességének indoklása • A fejlesztés várható hatásainak bemutatása (gazdasági, társadalmi, környezeti) • Fejlesztéssel érintett tevékenység emberi erőforrásainak bemutatása • Fejlesztéssel érintett tevékenység innovatív elemeinek bemutatása • A támogatás feltétele, hogy legkésőbb a fenntartási időszak végére a BDIVE tagjává válik. • Konzorciumi megvalósítás keretében megvalósuló pályázatnál a projektgazda az együttműködő partnerekkel együtt mutatja be célját, az együttműködés kereteit, módját, a közös fejlesztésre vonatkozó elképzelést. Legalább 2 partnerrel kötött konzorciumi szerződést csatolni kell • A projekt megvalósulása által bizonyítottan javul a termék/szolgáltatás minősége • A pályázó nyilatkozatban vállalja, hogy a projekt megvalósulása után nyilvánosan meghirdetett projektzáró rendezvényt tart vagy térségi kiadványban történő megjelenéssel biztosítja a széleskörű kommunikációját
Tervezett forrás	 Ft <i>Egyéni pályázat esetén:</i> • mikrovállalkozás 60%-os támogatás intenzitás • plusz foglalkoztatott vállalása esetén 75% • minimum 500 000 Ft, maximum 5 000 000 Ft a támogatás igényelhető <i>Konzorciumi megvalósítás esetén (legalább két bevont partner):</i> 1. <u>projektgazda</u> • mikrovállalkozás 60%-os támogatás intenzitás • nonprofit gazdasági társaság 60% támogatás intenzitás 2. <u>konzorciumi partner</u> • mikrovállalkozás 60%-os támogatás intenzitás • nonprofit gazdasági társaság 85% a támogatási intenzitás • az együttműködésben megvalósuló projekt összesen maximum 15 millió Ft támogatást kaphat, amelyből egy - egy együttműködő partnernél minimum 3 millió Ft támogatásból valósulhat meg a fejlesztés • hagyományos elszámolás

A megvalósítás tervezett időintervalluma	Első meghirdetés: –tervezett megvalósítás:
Kimeneti indikátorok	25 - 40 támogatott nyertes 3 - 5 nonprofit gazdasági társaság 20-35 mikrovállalkozás kaphat támogatást

2. Önkormányzati fejlesztések	
Specifikus cél	Javuló helyi társadalmi viszonyokra és esélyegyenlőségre építő közösségek fejlesztése.
Indoklás, alátámasztás	A térség versenyképességét nagyban befolyásolja, hogy az önkormányzatok milyen minőségben képesek szolgáltatni, hogyan képesek kiszolgálni a lakosaik és a helyi vállalkozások igényeit. A helyi önkormányzatok feladatellátásának terén az ügyfélközpontú, hatékony ügyfél-kiszolgálás személyi feltételeinek, eszközszükségletének, szoftverigényének, továbbá a kötelező feladatellátáshoz kapcsolódó egyéb digitális fejlesztések megvalósítására van szükség. Az önkormányzatoknak lépéseket kell tenniük az okos település koncepciója nyújtotta lehetőségek irányába. Egy településről akkor mondhatjuk, hogy okos, ha korszerű információs és kommunikációs technológiát használ a közlekedésben, a közüzemek működtetésében, a közbiztoság erősítésében, a helyi vállalkozások támogatásában, a hivatalos ügyek intézésében, a kommunikációban és az információmegosztásban. Ezért a 2021-2027-es időszakban kiemelt figyelmet fordít egyesületünk a térség lakosságának a humán közszolgáltatáshoz való hozzáférés biztosítására, illetve a közbiztonságot, valamint a közlekedést és infrastruktúrát érintő okos eszközök beruházására.
A támogatható tevékenység területek meghatározása	1. A vidéki térségekben a lakosság humán közszolgáltatásokhoz való hozzájutásának előmozdítása 2. Okos falu programok kialakítása 3. Térinformatikai rendszer fejlesztése 4. Települési integrált WiFi és térfigyelő kamerarendszer kiépítése 5. A célhoz kapcsolódó kommunikációs tevékenységek (önállóan nem támogatható).
Kiegészítő jelleg, lehatárolás	Más OP-kból csak önállóan nem támogatható tevékenységként finanszírozható.
A jogosultak köre	Költségvetési szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek (önkormányzatok)
A kiválasztási kritériumok, alapelvek	<u>Alapelv:</u> A fejlesztéshez kapcsolódó nyilvános eseményeken, kommunikációjába és viselkedésében a támogatást igénylő esélytudoatosságot fejez ki: nem közvetít szegregációt, csökkenti a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket. <u>Kiválasztási kritériumok:</u> • Fejlesztés helye szerinti település bemutatása • A fejlesztés várható hatásainak bemutatása (gazdasági, társadalmi, környezeti) • Fejlesztéssel érintett tevékenység emberi erőforrásainak bemutatása • A pályázó nyilatkozatban vállalja, hogy a projekt megvalósulása után nyilvánosan meghirdetett projektzáró rendezvényt tart • Egy meghirdetésre, egy település, egy pályázatot nyújthat be

Tervezett forrás	 Ft • önkormányzat 95%-os támogatási intenzitás • minimum 2 000 000 Ft maximum 5 000 000 Ft támogatás igényelhető • hagyományos elszámolás
A megvalósítás tervezett időintervalluma	Egy meghirdetés: - megvalósítás:
Kimeneti indikátorok	8-10 nyertes projekt • 8 - 10 önkormányzat

3. Civil szervezetek eszközbeszerzésének támogatása	
Specifikus cél	Civil szervezetek működéséhez kapcsolódó eszközbeszerzés
Indoklás, alátámasztás	Az intézkedésben felsorolt célok megvalósulásáért, az esélyegyenlőségért és hagyományok megőrzéséért sokat tehetnek a térségben található, komoly eredményeket felmutató civil szervezetek. Azért is tartjuk kiemelkedően fontosnak a helyi közösségek, civil szervezetek támogatását, mert számukra kevés elérhető forrás jelenik meg a térségben, fejlődésük és tudásátadásuk a fiatalabb generációk számára a LEADER források által biztosított.
A támogatható tevékenység területek meghatározása	1. nonprofit szervezet eszközbeszerzésének támogatása az intézkedés megvalósulása érdekében (A benyújtott pályázatban kizárólag olyan eszközök beszerzése támogatható, amelyek hozzájárulnak a nonprofit szervezet bejelentett tevékenységei megvalósulásához, illetve az intézkedés céljaiban megfogalmazottakhoz.), 2. hagyományok ápolásának elősegítése hagyományőrző ruhák, eszközök beszerzésével, 3. egyház-, nonprofit szervezetek közösségépítő fejlesztéseink támogatása eszközbeszerzéssel
Kiegészítő jelleg, lehatárolás	Az elérhető civil szervezetek számára kiírásra kerülő működési pályázataitól, ebben az intézkedésben az általános működési költségek nem elszámolhatóak.
A jogosultak köre	Jogi személyiségű nonprofit szervezetek (egyházi jogi személyek, alapítványok, nonprofit gazdasági társaságok), Költségvetési szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek (önkormányzatok),
A kiválasztási kritériumok, alapelvek	<u>Alapelvek</u> A fejlesztéshez kapcsolódó nyilvános eseményeken, kommunikációjába és viselkedésében a támogatást igénylő esélytudoatosságot fejez ki: nem közvetít szegregációt, csökkenti a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket. <u>Kiválasztási kritériumok:</u> • A térségben székhellyel, telephellyel rendelkező, a térségben és a térségért dolgozó nonprofit szervezetek támogatása • A pályázat kiírásának évében lekért ügyfél által hitelesített Bírósági kivonat, amely ismerteti a nonprofit szervezet céljait • A benyújtott pályázatban kizárólag olyan eszközök beszerzése támogatható, amelyek hozzájárulnak a nonprofit szervezet bejelentett tevékenységei megvalósulásához, illetve az intézkedés céljaiban megfogalmazottakhoz • A pályázó szervezet eddigi tevékenysége, megvalósított programjai megfelelően alátámasztják az alkalmasságát a projekt

	megvalósítására. A feltétel megfeleléséhez min. 1 oldalas a szervezet szakmai tevékenységét bemutató dokumentum csatolása szükséges A projekt költségvetése megalapozott, reális piaci árakra épül.
Tervezett forrás	 Ft - non profit szervezet, egyház: 95%-os támogatás intenzitás - minimum 500 000 Ft maximum 2 000 000 Ft támogatás igényelhető - hagyományos elszámolás
A megvalósítás tervezett időintervalluma	Első meghirdetés: - várható megvalósítás.....
Kimeneti indikátorok	15-20 támogatott pályázat valósulhat meg 15-20 nonprofit szervezet, egyház

4. Helyi rendezvények támogatása	
Specifikus cél	A helyi hagyományokon alapuló, vidéki szellemi és közösségi élet fejlesztését, ismeretanyag átadását szolgáló programok, közösségi kezdeményezések támogatása.
Indoklás, alátámasztás	A térség helyzetfeltárában egyértelműen erősségnek mutatkozik a gazdag hagyomány és tájjellegre épülő turisztikai vonzásleltár, valamint az erre épülő civil kezdeményezések. A BDIVE helyi stratégiájában meghatározott témára irányul, amely hagyományon, adottságokon alapul, vagy újszerűsége, témája miatt a települések fejlődése szempontjából fontos. Hozzájárul a vidéken élők megélhetésének javításához, az élhetőbb környezet biztosításához, a hátrányos helyzetűek felzárkóztatásához. A projekt hozzájárul területünkön a közösségi-, kulturális-, természeti-, környezeti értékek megőrzéséhez, vagy újak létrehozásához. A projekt megvalósítása segíti a helyiek iskolán kívüli képzését, hozzáférését az információhoz és a tudáshoz, támogatja a gazdálkodó szervezetek helyi szellemi kapacitások, szolgáltatások iránti igényének kielégítését, a nonprofit szervezetek eszközellátásának bővítését az alapszabályban megjelölt céljaik elérése érdekében. Az intézkedésben felsorolt célok megvalósulásáért, az esélyegyenlőségért és hagyományok megőrzéséért sokat tehetnek a térségben található, komoly eredményeket felmutató civil szervezetek is. Azért is tartjuk kiemelkedően fontosnak a helyi közösségek, civil szervezetek támogatását, mert számukra kevés elérhető forrás jelenik meg a térségben, fejlődésük és tudásátadásuk a fiatalabb generációk számára a LEADER források által biztosított.
A támogatható tevékenység területek meghatározása	- hagyományok ápolását biztosító, hagyományőrző programok lebonyolításának elősegítése - hagyományos mesterségek átadása, workshopok, partícipatív-, és szemléletformáló foglalkozások szervezése, - interaktív kiállítások szervezése, - az aktív közösségek megismerkedését, tapasztalatcseréjét szolgáló térségi témnapok, műhelyek és tematikus találkozók szervezése, - a támogatott tevékenységhez kapcsolódó marketing költségek (maximum a teljes projekt 10%-a).

Kiegészítő jelleg, lehatárolás	Az elérhető civil szervezetek számára kiírásra kerülő működési pályázataitól, ebben az intézkedésben az általános működési költségek nem elszámolhatóak. Falunap szervezése nem támogatható.
A jogosultak köre	Jogi személyiségű nonprofit szervezetek (egyházi jogi személyek, alapítványok, nonprofit gazdasági társaságok), Költségvetési szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek (önkormányzatok)
A kiválasztási kritériumok, alapelvek	<u>Alapelvek</u> A fejlesztéshez kapcsolódó nyilvános eseményeken, kommunikációjába és viselkedésében a támogatást igénylő esélytudoatosságot fejez ki: nem közvetít szegregációt, csökkenti a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket. <u>Kiválasztási kritériumok:</u> • A térségben székhellyel, telephellyel rendelkező, a térségben és a térséért dolgozó nonprofit szervezetek támogatása • A pályázat kiírásának évében lekért ügyfél által hitelesített Bírósági kivonat, amely ismerteti a nonprofit szervezet céljait • A benyújtott pályázatban kizárólag olyan program támogatható, amelyek hozzájárulnak az intézkedés céljaiban megfogalmazottakhoz • A pályázó szervezet eddigi tevékenysége, megvalósított programjai megfelelően alátámasztják az alkalmasságát a projekt megvalósítására. A feltétel megfeleléséhez min. 1 oldalas a szervezet szakmai tevékenységét bemutató dokumentum csatolása szükséges • A projekt költségvetése megalapozott, reális piaci árakra épül. • hagyományos mesterségek átadása, workshopok, partícipatív és szemléletformáló foglalkozások szervezése esetén részletes programterv benyújtása szükséges
Tervezett forrás	 Ft • non profit szervezet, önkormányzat, egyház: 95%-os támogatás intenzitás • minimum 500 000 Ft maximum 2 000 000 Ft támogatás igényelhető • hagyományos elszámolás
A megvalósítás tervezett időintervalluma	Első meghirdetés: - várható megvalósítás:
Kimeneti indikátorok	8-10 támogatott pályázat valósulhat meg • 8-10 önkormányzat, nonprofit szervezet, egyház

Egyéb forrásokból megvalósítható intézkedések összefoglalása

Az egyesület területén élők szűkös fejlesztési forrásokra számíthatnak a 2021-2027-es időszakban is, mivel Pest megyéhez tartozunk, ezért az egyesületnek minden olyan lehetőséget meg kell vizsgálnia, amelyek akár csak kis mértékben is, de a lehetőségét hordozzák a térség fejlesztésére.

Összességében elmondható, hogy az egyesület olyan további intézkedéseket céloz meg, amelyek a helyzetfeltárásban és a SWOT analízisben megjelenő valós lehetőségekre és megoldásokra épít. Többek között szükséges az alkonygazdaság megfelelő támogatására, a krízis- és hátrányos

helyzetben élők, átmeneti gondokkal küzdők segítésére, esélyegyenlőségi hálózat kialakítására, valamint a nemzeti parkokkal és egyéb környezetvédelemmel foglalkozó civil szervezetek együttműködéseinek támogatására forrást találni.

Továbbá az egyesület korábban megkezdett törekvéseit is szeretné folytatni.

9.2 Együttműködések

A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület célja, hogy a térségek közötti, illetve nemzetközi együttműködések koordinálásával és támogatásával olyan innovatív megoldások ösztönzése, amelyek a térség lehetőségeire építenek, figyelembe véve a terület problémáit és elindult folyamatokat. További cél a helyi szereplők térségen kívüli kapcsolatrendszerének és a nemzetközi tudásmegosztásban megszerezhető kompetenciák fejlesztése, új tudás becsatornázása az együttműködésben résztvevő vidéki térségekben. Az egyesület legfőbb céljának tekinthető, hogy a helyi viszonyokat megismerve, reális képet adjon a térség gazdasági és társadalmi helyzetéről, meghatározza a térség gazdaságfejlesztés számára legfontosabb feladatokat, és kezdeményezze az együttműködéseket.

Az együttműködések alapuló projektek tématerülete első sorban a helyi termékfejlesztésre, és a turisztikai fejlesztésekre fókuszál, a vállalkozási kedv ösztönzésére, valamint a lakosság részére a humán közszolgáltatáshoz való hozzáférés biztosítására. A kézműves hagyományok továbbvitele érdekében célként tűztük ki, hogy továbbra is segítsük a kézműves portékák előállítását és piacra jutását. Mindezeknek fontos szerepe lehet a munkahelyek megőrzésében, új munkaalkalmak teremtésében és a helyi hozzáadott érték növelésében.

A térségben lakók nagy százaléka foglalkozik mezőgazdasági, illetve kézműves tevékenységgel. A termelők oldaláról elmúlt években megnőtt az igény a helyi piacon való értékesítés iránt, illetve, hogy modernebb gépek megvásárlásával magasabb minőségű feldolgozott termékeket állítsanak elő.

Azért, hogy támogassuk a helyi termelőket és segítsük a minőségi termékek piacra jutását, ezáltal a térség gazdasági növekedését is, számos programot, projektet, kezdeményezést, térségek közötti és nemzetközi projektet indítottunk.

A térség kiemelkedően fontos húzóágazata a turizmus, amely azonban fejlesztésre, integrációra szorul. A hazai és nemzetközi jó gyakorlatok megismertetésével, és konkrét projektekkel szeretnénk a turisztikai aktivitást és az itt töltött vendégéjszakák számát megnövelni.

A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület már a 2007 óta nagy hangsúlyt fektetett a térségek közötti, illetve nemzetközi projektek megvalósítására, valamint a kapcsolatok kiépítésére.

Számos térségek közötti és nemzetközi projekt megvalósításához járultunk hozzá, amelyek mind a térség fejlődését segítették.

Mindezen törekvések, a megvalósult sikeres hazai és nemzetközi projektek azt mutatják, hogy ezek ismertséget, elismertséget tudnak biztosítani a helyben előállított termékeknek, szolgáltatásoknak. A vállalkozók, gazdálkodók közötti valós szolgáltatói, kereskedelmi és termelést segítő kapcsolódások száma egyre magasabb, minőségük folyamatosan meghatározóbb.

A 2021-2027-es tervezési időszakban a térségek közötti és nemzetközi projekteknél az alábbi témákra helyezzük a hangsúlyt:

- Helyi termékek bevitele a közétkeztetésbe: közös promóció, szoftverek, képzések kidolgozása, alkalmazása és jó gyakorlatok cseréje
- Bogyósgyümölcsök imázsának revitalizációja a térség gazdasági és turisztikai fejlődéséért
- Logisztikai elosztó pontok/Közös Termelői pontok fejlesztése
- Turisztikai fejlesztések

- Turisztika, helyi gasztronómia és helyi termékek összekapcsolása és fejlesztésük
- Börzsönyi Piac tér projekt folytatása

Az együttműködési projektek eredményeként hazai és nemzetközi szinten is jelentősen erősödhetnek a gazdasági együttműködések és fokozottabb figyelem irányul a minőségi helyi termékekre és szolgáltatásokra, a térségi turizmusra.

A nemzetközi együttműködések egyik célja a jó gyakorlat platform és nemzetközi tudásátadás megvalósítása elsősorban a REL területén.

9.3 Kommunikációs terv

Kérjük, hogy a jelen fejezetben fejtsék ki a HACS külső kommunikációjára és a nyilvánosság tájékoztatására vonatkozó elképzeléseket, az alábbiak mentén:

- 1) a célcsoport(ok) meghatározása;
- 2) a kommunikációs eszközök, tevékenységek típusainak bemutatása, beleértve a pályázók és a szélesebb nyilvánosság tájékoztatásának módját;
- 3) a HACS dokumentumaihoz és a HACS-ról szóló információkhoz való hozzáférés lehetőségeinek bemutatása, visszacsatolási lehetőségek, ezek kezelésének és dokumentációjának módja;
- 4) a kommunikációval kapcsolatos felelősségi körök és a humán kapacitás bemutatása;
- 5) a HFS-sel kapcsolatos kommunikációs tevékenységek ütemterve;
- 6) a kommunikációs tevékenység pénzügyi terve.

A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület 2008-as megalakulása óta kiemelt figyelmet fordít a kommunikációra, kiváltképpen az érintettek bevonására és tájékoztatására.

Ahogy eddig is, a jövőben is több fórumon keresztül kerülnek ki a nyilvánosság számára az információk. Első sorban elektronikus úton kerülnek meghirdetésre, illetve tájékoztatva az érdeklődők. Az egyesület hivatalos honlapján, a www.borzsonyleader.hu oldalon, - ahová mindig frissen felkerülnek az anyagok - tájékozódhatnak az érdeklődők, továbbá az egyesületi Facebook oldalon és a rendszeresen kiküldött hírlevelekben is. A honlapon és Facebook oldalon is közzé vannak téve az elérhetőségi adatok, így a tagok, érdeklődők könnyen elérhetik a munkaszervezet tagjait. A közérdekű dokumentumok – pl. tagfelvételi kérelem, hálózati együttműködési megállapodás, HFS, jogszabályok, rendeletek – letölthetőek. A hírek között, az egyesület saját és az együttműködő partnerek eseményeiről kapnak információt az érdeklődők.

Hirdetünk több térségi és helyi lapban, így a 15 településen megjelenő Ipoly Infóban, Szobi Hírnökben, valamint több önkormányzati honlapon is folyamatosan a közérdekű anyagok közzététele. Folyamatosan buzdítjuk arra az ügyfeleket, hogy forduljanak hozzánk bizalommal telefonon, illetve emailben is, ahol nem csak a pályázati lehetőségekről, hanem azok megvalósításában és elszámolásában is segítséget tudunk nyújtani.

Személyes konzultációra, észrevételekre az irodai nyitvatartási időben van lehetőség, illetve a rendszeresen megtartott fórumokon. Az információk nyilvánosságát elektronikus felületeken kívül, illetve a megtartott fogadó órákon kívül további elnökségi ülések, közgyűlések, és munkacsoportos megbeszélések biztosítják. A széles körben meghirdetett fórumokon a HFS-sel kapcsolatos aktualitások ismertetése, valamint az érdeklődők részéről felmerülő kérdések, észrevételek megbeszélése és a fontosabb pályázati kiírások, elérhető fejlesztési források bemutatása zajlik.

Azért, hogy országosan, vagy akár nemzetközi szinten is hírét vigyük a térségnek, számos alkalommal vettünk részt országos, illetve nemzetközi rendezvényeken, szakmai konferenciákon. Ezt a tendenciát a jövőben is szeretnénk tovább folytatni.

A kedvezményezett járás besorolás miatt kiemelt szerepet kapnak a hátrányos helyzetűekkel, veszélyeztetett csoportokkal és társadalmi kirekesztődés megszüntetésével foglalkozó szervezetek és egyházak. A 2021-2027-es időszakban is kiemelt figyelmet fordít az egyesület a társadalmi és szociális problémák megoldására, főleg a fiatalok helyben tartására, munkahelyek teremtésére és az idősek ellátására.

A kommunikációs tevékenység során elért célcsoportok:

- Közvetlen, az egyesület területén
 - A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület tagsága (önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozók, magánszemélyek, egyházi szervezetek)
 - A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület 17 településének teljes lakossága (25 660 fő)
 - Az egyesülettel együttműködő szakmai szervezetek, partnerek, civil szervezetek
- Közvetlen, a működési területen kívül:
 - Országos és nemzetközi szakmai partnerek
 - A vidékfejlesztés, illetve a pályázatok iránt érdeklődők
 - Turizmus, térségi helyi termékek és települések iránt érdeklődők

Az elmúlt évek kutatásai, csoportos beszélgetések és a kérdőívezés során is arra kerestük a választ, hogy milyen fejlesztések segítenék a helyi termékek aktívabb bevonását az étkeztetésbe. A visszajelzések alapján a marketingen túl, egyértelműen a kommunikációra és az információáramlásra szükséges a fő hangsúly helyezése. Ennek a kommunikációnak 3 féle iránya van: egyrészt a termelők felkészítése, támogatása, a jó gyakorlatok, termék-, csomagolás- és folyamat-innovációk megismertetése; másrészt a vendéglátók szeretnék többet tudni a termelőről, termékeikről; végül pedig a helyi lakosság és a turisták érzékenyítése a harmadik feladat. A 2014-2020-as programozási időszakot folytatva a következő években is ezt az irányt szeretnénk követni.

Célunk, hogy az új Helyi Fejlesztési Stratégiában megfogalmazott specifikus célok és intézkedések kommunikációja még hatékonyabb legyen.

A stratégiával összhangban az alábbi fő irányvonalak jellemzik az egyesület kommunikációs stratégiáját:

1. Az Egyesület társadalmi szervezetként történő működése
2. Társadalmi problémák (fiatalok elvándorlása, előregedő térség, munkanélküliség) kezelése, esélyegyenlőségek javítása
3. Társadalmi aktivitás, helyi identitás erősítése

1. Az Egyesület társadalmi szervezetként történő működése

A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület nonprofit szervezetként elsősorban a társadalmi szervezet funkcióját tölti be, amelynek keretében a kommunikáció fő irányai a jövőben a Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósítása, a pályázatokkal kapcsolatos tevékenységek koordinálása, valamint az általános egyesületi ügyvitel. Ezeknek kommunikációja fentebb leírtak szerint történik.

A 2-3. kommunikációs stratégia terület marketing és ösztönzési tevékenységei az intézkedésekben megfogalmazottak alapján valósulnak meg LEADER forrásokból.

A HFS-sel kapcsolatos kommunikációs tevékenység ütemterve:

Tevékenység			Kommunikációs eszköz			Időpont		
TMCS	ülések	és	email,	honlap,	személyes	2022.	december	– 2023.
műhelymunkák szervezése			konzultáció			március		

HFS draft verziójának elfogadása közgyűlésen	email, honlap, személyes konzultáció	2023. április
HFS módosítása és végleges verzió benyújtása	email, honlap, személyes konzultáció	2023. II-III. negyedév
HFS pályázatainak tervezett 1. körös kiírása	email, honlap, személyes konzultáció	2023. IV. negyedév
HFS pályáztatási időszakok	e-mail, honlap, személyes	2023./2024./2025/2026. évente egy alkalommal forráskimerülésig
HFS bírálati időszakok	e-mail, honlap	2024. II. félév
HFS megvalósítása projekt jelleggel	e-mail, honlap, személyes	2024. II. félév
HFS eredmény kommunikáció	e-mail, honlap, személyes, kiadvány	2024. III. negyedévtől
HFS felülvizsgálat	e-mail, honlap, személyes	2026. I. negyedév
HFS forrásfelhasználás	e-mail, honlap, személyes, kiadvány	2026. IV. negyedév

Az Egyesület a pályázatokkal, HFS-sel kapcsolatos szervezeti kommunikációt a LEADER vidékfejlesztési program működési költsége terhére valósítja meg. A külső kommunikáció nagy része közösségi szintű térségmarketing jelleggel, projekt szinten valósulhat meg.

9.4 Egyéb, a HACs által megvalósított projektek

Kérjük, hogy a jelen alfejezetben mutassák be a HACs-ok által megvalósított, megvalósítani kívánt/tervezett projekteket, pl.: saját minőségrendszerek működtetése, egyéni projektek. Maximum 4 oldal)

Kidolgozás alatt...

10. Monitoring és értékelési terv

10.1 Monitoring

A monitoring során az egyesület munkaszervezete mindennapi adminisztratív rutinjának részévé teszi a benyújtott pályázatok kifizetési kérelmének állapotának követését.

Intézkedés megnevezése	ADAT	FORRÁSA	JELLEGE	ADATGYŰJTÉS GYAKORISÁGA
Helyi gazdaságfejlesztés és vállalkozások együttműködésének ösztönzése	A HFS-ben meghatározott céloknak való megfelelés	kedvezményezett	HACs által összeállított kérdőív	Évente
	Megvalósult beruházás helyszíni megtekintése	munkaszervezet	Helyszíni megtekintés	Évente
	Beszerzett eszközök ellenőrzése	munkaszervezet	Helyszíni megtekintés	Évente

Önkormányzati fejlesztések	A HFS-ben meghatározott céloknak való megfelelés	kedvezményezett	HACS által összeállított kérdőív	Évente
	Megvalósult beruházás helyszíni megtekintése	munkaszervezet	Helyszíni megtekintés	Évente
	Beszerzett eszközök ellenőrzése	munkaszervezet	Helyszíni megtekintés	Évente
	Beszerzett marketing elemek benyújtása	kedvezményezett	Benyújtott anyagok	Évente
	A megtartott rendezvényekről emlékeztető, fotódokumentáció benyújtása	kedvezményezett	Benyújtott anyagok	Évente
Civil szervezetek eszközbeszerzésének támogatása	A HFS-ben meghatározott céloknak való megfelelés	kedvezményezett	HACS által összeállított kérdőív	Évente
	Beszerzett eszközök ellenőrzése	munkaszervezet	Helyszíni megtekintés	Évente
	A megtartott rendezvényekről emlékeztető, fotódokumentáció benyújtása	kedvezményezett	Benyújtott anyagok	Évente
	Beszerzett marketing elemek benyújtása	kedvezményezett	Benyújtott anyagok	Évente
Helyi rendezvények támogatása	A HFS-ben meghatározott céloknak való megfelelés	kedvezményezett	HACS által összeállított kérdőív	Évente
	Beszerzett marketing elemek benyújtása	kedvezményezett	Benyújtott anyagok	Évente
	A megtartott rendezvényekről emlékeztető, fotódokumentáció benyújtása	kedvezményezett	Benyújtott anyagok	Évente

10.2 Értékelési terv leírása

Monitoring gyakorisága, feldolgozása

Monitoring adatszolgáltatásra **2023. évtől** kezdődően minden év decemberében kerül sor. Azoknál az ügyfeleknél, akik az adott év második felében kapják meg a jóváhagyó, támogató határozatot, és a

beruházás még nem haladta meg a 25%-os megvalósulási intenzitást, azon ügyfelek esetén abban az évben nem kell adatot szolgáltatnia. Esetükben elégséges a monitoring felhívás részét képező nyilatkozat benyújtása. A munkaszervezet és/vagy a HBB fenntartja a jogot, hogy szűrőpróbaszerűen ellenőrizheti a csak nyilatkozatot benyújtó pályázókat.

A BDIVE saját teljesítményének értékelése:

A HACS saját teljesítményének értékelésére mennyiségi és minőségi, nyilvános és anonim eljárási módszereket egyaránt kívánunk felhasználni. Ennek biztosítására elkészítjük a Saját Értékelő Tervet (SÉT), amely az egyesület elnökségével és a közgyűlés tagjaival egyeztetve kerül kialakításra és elfogadásra.

A mennyiségi módszerek elsősorban a következő vizsgálati területekre terjednének ki:

- Forrás-felhasználás vizsgálat a fejlesztési források – működési források arányában
- Animációs és kommunikációs tevékenységek száma – résztvevők száma (arányosítás)
- Munkaszervezet munkatársi létszámának a változása – önkéntesek bevonása
- Munkaszervezet működésének támogatásába bevont személyek száma
- ERASMUS +-ba bevont (bevonható) személyek száma
- Szakmai képzések és továbbképzések száma
- Egyesületi tagjainak változása

A minőségi módszerek elsősorban a következő vizsgálati területekre terjednének ki:

- Anonim elégedettségi felmérés a kedvezményezett projektgazdák, egyesületi tagok körében,
- Összehasonlító forrás-felhasználás eredményességi és minőségi paramétereinek vizsgálata,
- Animációs, kommunikációs tevékenységek helyszíni vagy webes elégedettségi értékelése
- ERASMUS +-ba bevont (bevonható) személyek aktivitása
- Munkaszervezet által kezdeményezett egyéb lehetőségek kihasználtságának mutatója – főleg a helyi termékek vonatkozásában

Felülvizsgálatok és értékelések kommunikációja:

A felülvizsgálatok és értékelések eredményei elsősorban a nyilvánossági, kommunikációs, média és közösségi eszközök széles körének felhasználásával történnek. Az értékelések eredményeinek kommunikálásának és terjesztésének elsődleges elemei a BDIVE saját weboldala, a helyi termékes (BörzsönyREL és Börzsönyi PiacTér) weboldala, Facebook oldalai, az elektronikus kommunikáció további eszközei és formái, a különböző térségben elérhető médiák, valamint az egyes térségi, helyi szakmai, partnerségi, közéleti és kommunikációs rendezvények, az egyes projektekhez kapcsolódó események. Ugyancsak fontos csatorna és felület a BDIVE által szervezett éves rendezvények, az önkormányzatok saját média csatornáit és felületeit, valamint a tag és nem térségi és helyi egyesületek, közösségek saját rendezvényeit.

11. Indikatív pénzügyi terv

a) A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

Ssz.	Az intézkedések megnevezése	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen	%
1.	Helyi gazdaságfejlesztés és vállalkozások együttműködésének ösztönzése							
2.	Önkormányzati fejlesztések							

3.	Civil szervezetek eszközbeszerzésének támogatása							
4.	Helyi rendezvények támogatása							
	Összesen							

b) A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen
Működési költségek						
Animációs költségek						
Egyéb tervezett bevételek						
Összesen						

Mellékletek

1. számú melléklet: A HACS összetételének részletes bemutatása

- A HACS összetétele (elnökség, tagság, munkacsoportok taglistája név/szervezet, a HACS-ban betöltött pozíció és a szakterület megnevezésével).
- A HACS tervezett munkaszervezeti felépítésének bemutatása (személyek, feladatok, helyszín stb.)
- A működés fizikai feltételeinek rendelkezésre állását és a fenntartás biztosítását is be kell mutatni.

A HACS szervezeti felépítése, szerepek és eljárások: Ebben a részben a HACS szervezeti felépítésének bemutatását javasolt összekötni a működés hogyanjának leírásával: az egyes szervezeti egységek összetételének (kapacitások, készségek, reprezentativitás stb.), feladatainak és az irányítás és munkavégzés módjának együttes kifejtésével az alábbi szerkezetben:

- HACS szervezeti felépítése (az egységek megnevezése, humán kapacitás, összetétele, feladat és felelősségi körei, jogosítványai), a HACS tagsága (mellékletben) és az esetleges munkacsoportok, szervezeti alegységek (amennyiben vannak) bemutatása (összetétel, feladat),
- hogyan válhat valaki taggá, hogyan történik a szervezeti egységek kialakítása, a személyek kiválasztása,
- a HACS tagokkal kapcsolatos alapelvárások,
- bármilyen hozzájárulás, amellyel a tagok, vagy egyéb partnerek segíthetik a HACS munkáját (ha van ilyen).

A HACS által javasolt döntéshozási alapelvek bemutatásánál térjenek ki arra, hogy kik vesznek részt, milyen jogosultsággal, feladattal és felelősségi körrel milyen típusú döntésben? A HACS e fejezetének

tartalmaznia kell a térségi animációra és a projekt fejlesztésre vonatkozó szervezeti és működési elképzeléseket és az erre alkalmas és rendelkezésre álló humán erőforrás bemutatását.

Az értékelés/kiválasztás folyamatának bemutatása:

- a folyamat szakaszainak bemutatása, milyen módon, milyen gyakorisággal tervezik a pályázatok értékelését (folyamatos pályáztatást és szakaszos értékelést feltételezve);
- kik vesznek részt a folyamat egyes szakaszaiban, mi a feladatuk és a felelősségük. Sokhelyütt ún. szelekciós vagy értékelési bizottságok végzik a projektek értékelését. Ebben az esetben ezt jelezni kell a HFS-ben és be kell mutatni a működés szabályait,
- a döntéshozás módjának bemutatása (súlyozásos pontozás, konszenzus, szavazás, ezek variációi, határozatképesség feltétele stb.);
- a kiválasztás szempontrendszerének bemutatása.

További mellékletek relevancia szerint beilleszthetők, azonban kérjük, hogy az 1. számú melléklet minden esetben „A HACS összetételének részletes bemutatása” legyen.